

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Kapag luminga-linga ka, may makikita ka bang mga bundok at lambak? Nakatira ka ba malapit sa dagat? Marunong ka bang magbasa ng mapa o maghanap ng kinaroroonan ng isang bansa sa globo? Kung dati mo nang naitinanong ang mga tanong na ito, para sa iyo ang modyul na ito.

Lahat tayo ay nakatira sa planetang tinatawag na *Earth*. Ito ang ating tahanan. Ang iyong kapaligiran ang repleksiyon ng mga katangian nito. Ang iba ay nakatira sa mga bundok. Ang iba naman ay nakatira malapit sa dalampasigan. Ang iba naman ay nakatira kung saan mayroong niyebe o kaya napakatuyong lupa. Nais mo bang madagdagan ang iyong kaalaman hinggil sa planetang tinitirhan natin? Nais mo bang malaman kung saan matatagpuan ang mga kontinente, bansa, at lungsod at kung ano ang matatagpuan mo sa mga ito?

Sa modyul na ito, matutuhan mo ang tungkol sa **heograpiya**, ang pag-aaral sa pisikal na katangian ng mundo. Pag-aaralan mo ang mga pangunahing katangian ng mundo at ang mga kontinente at bansang kinaroroonan ng mga ito. Matutuhan mo rin ang tungkol sa mahahalagang katangiang pisikal ng ating bansa.

Binubuo ng tatlong aralin ang modyul na ito:

Aralin 1 – Ang mga Pangunahing Katangiang Pisikal ng Mundo

Aralin 2 – Ang Ekwador, ang Polong Hilaga at Timog, mga Latitud at Longhitud

Aralin 3 – Pokus sa Pilipinas

Anu-ano ang mga Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Pagkatapos mong pag-aralan ang modyul na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ ilarawan ang mga kotinente at pangunahing katangiang pisikal ng mundo;
- ◆ gamitin ang mga latitud at longhitud upang matukoy ang kinaroroonan o lokasyon ng ekwador, Polong Hilaga at Timog, at iba pang katangiang heograpiko ng mundo;
- ◆ makilala ang mga pangunahing katangiang heograpiko ng Pilipinas.

Ooops! Teka Muna

Bago mo simulan ang pagbabasa sa modyul na ito, tiyakin na nabasa mo na ang modyul na may pamagat na *Saan sa Mundo?*

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

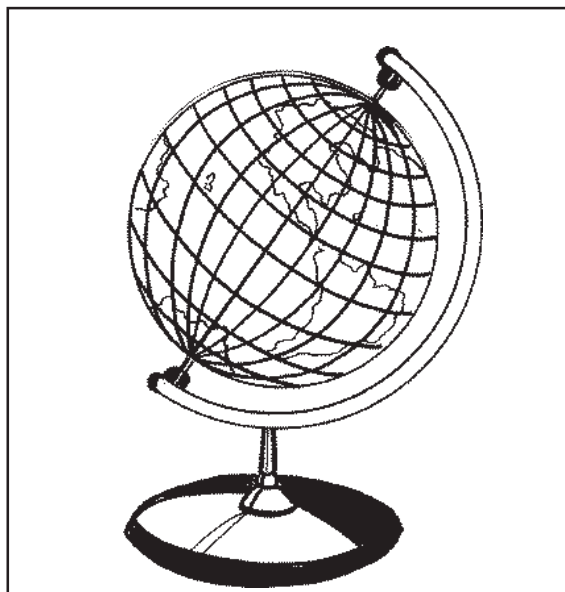
Bago mo simulan ang pag-aaral sa modyul na ito, sagutan itong simpleng pagsusulit upang malaman kung ano-ano na ang alam mo hinggil sa paksang tatalakayin.

A. Isulat ang mga pitong kontinente ng mundo.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

B. Tukuyin ang kinaroroonan o lokasyon ng sumusunod sa globo sa ibaba.
Lagyan ng label ang mga ito.

1. ekwador
2. prime meridian
3. Polong Timog
4. Polong Hilaga
5. mga latitud
6. mga longhitud

C. Sagutan ang sumusunod na tanong:

1. Saang kontinente kabilang ang Pilipinas?

2. Tukuyin ang karagatang pinakamalapit sa Pilipinas.

3. Saan bahagi ng ekwador matatagpuan ang Pilipinas—sa Hilagang *Hemisphere* o sa Timog *Hemisphere*?

4. Saang hemisphere matatagpuan ang Pilipinas kung ang prime meridian ang gagamiting batayan—silangan o kanluran?

O, kumusta? Marami ka bang nasagutan nang tama? Ihambing ang iyong mga sagotsa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 42 upang malaman mo.

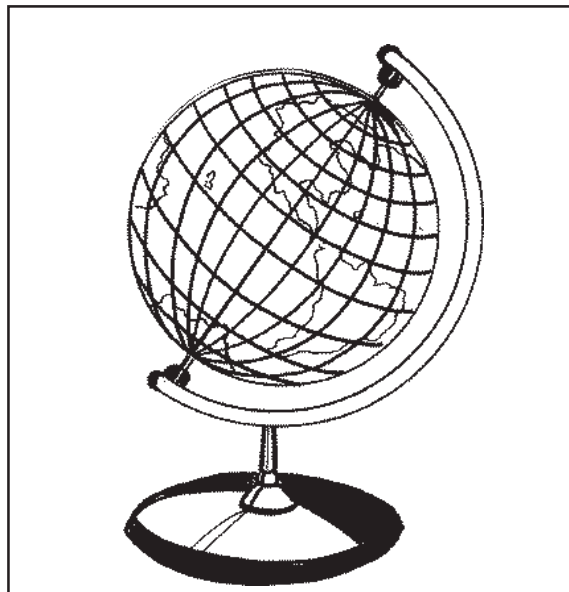
Kung tama lahat ng sagot mo, magaling! Ipinapakita nito na marami ka nang alam tungkol sa mga paksa ng modyul na ito. Maaari mo pa ring pag-aralan ang modyul upang mapagbalik-aralan ang mga nalalaman mo na. Malay mo, may matutuhan kang bago.

Kung mababa ang iskor mo, huwag mabahala. Nangangahulugang para sa iyo ang modyul na ito. Matutulungan ka nitong maintindihan ang mga mahahalagang konsepto na maggamit mo sa pang-araw-araw na pamumuhay. Kung pag-aaralan mo nang maigi ang modyul na ito, matutuhan mo ang mga sagot sa lahat ng tanong sa pagsusulit at marami pang iba. Handa ka na ba?

Maaari ka nang pumunta sa susunod na pahina upang simulan ang Aralin 1.

Ang mga Pangunahing Katangiang Pisikal ng Mundo

Nakakita ka na ba ng globo? Ang **globo** ay kumakatawan sa pisikal na mundo. Ipinapakita nito kung ano ang hitsura ng mundo mula sa kalawakan. Sa isang tipikal na globo, ang mga bansa at malalawak na lupain ay malinaw na makikita. Tingnan kung ano ang hitsura nito sa pamamagitan ng pagtingin sa ilustrasyon sa ibaba. Higit na mainam kung may mahahanap kang globo at mapa na maaari mong pag-aralan. Karaniwang mayroon ang mga silid aklatan ng mga ito. Itanong mo sa iyong *Instructional Manager* kung maipahihiram niya sa iyo ang dalawa.

Ano ang napansin mo sa globo? Ano ang ibig sabihin ng mga pangalan at iba pang marka na makikita dito?

Ipinapakita ng globo ang mga malalawak na lupain o landmass at iba pang pisikal na katangian na matatagpuan sa Lupa. Kapag pinag-aralan mo ang isang globo, pag-aaralan mo kung saan matatagpuan ang mga karagatan, bansa, at maging ng mga lungsod.

Kapag pinag-aralan mo ang mundo, ang unang mapapansin mo ay ang malalaking tipak ng lupa at mga lawas ng tubig. Ang mga lupain ay tinatawag na **kontinente** at ang mga lalalaking lawas ng tubig ay tinatawag na **karagatan, dagat,** at **lawa**.

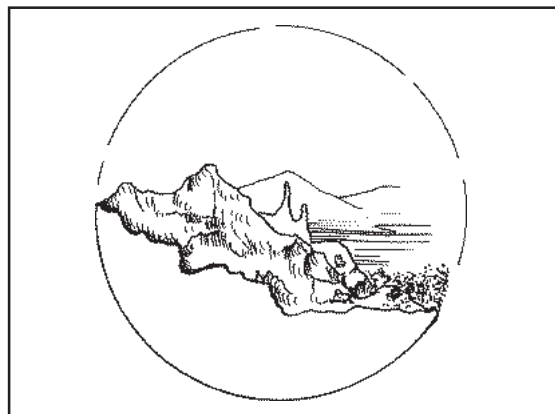
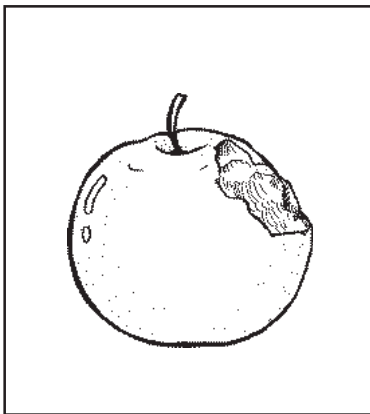
Pagkatapos pag-aralan ang aralin na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ hanapin kung saan matatagpuan ang bawat kontinente sa mapa o globo;
- ◆ hanapin ang mga pangunahing katangiang pisikal ng mundo sa mapa o globo; at
- ◆ sabihin kung ang mga pangunahing katangiang pisikal ng mundo ay karagatan, dagat, lawa, ilog, bundok, at bulubundukin.

Subukan Natin Ito

Kumuha ka ng bayabas o mansanas at kagatan ito. Ang ibabaw ng mundo ay gaya ng kinagatang bayabas o mansanas. May mga malalalim na canyon at trinsera ito gaya ng isang bayabas o mansanas na may mga marka ng kagat. Ang ibabaw ng mundo ay may malalawak na lawas ng tubig at lupa.

Ang asul na bahagi sa globo ang kumakatawan sa mga lawas ng tubig. Ang lunting bahagi, sa kabilang banda, ay kumakatawan sa tuyong lupa. Napansin mo ba na ang ilang landmass ay malalaki samantalang ang iba naman ay maliit? Ang malawak at tuyong lupain ay tinatawag na mga kontinente. Binubuo ng maraming bansa ang mga kontinente na malalapit sa isa't isa. May pitong kontinente sa mundo. Tingnan mo kung mahahanap mo ang mga ito sa globo.

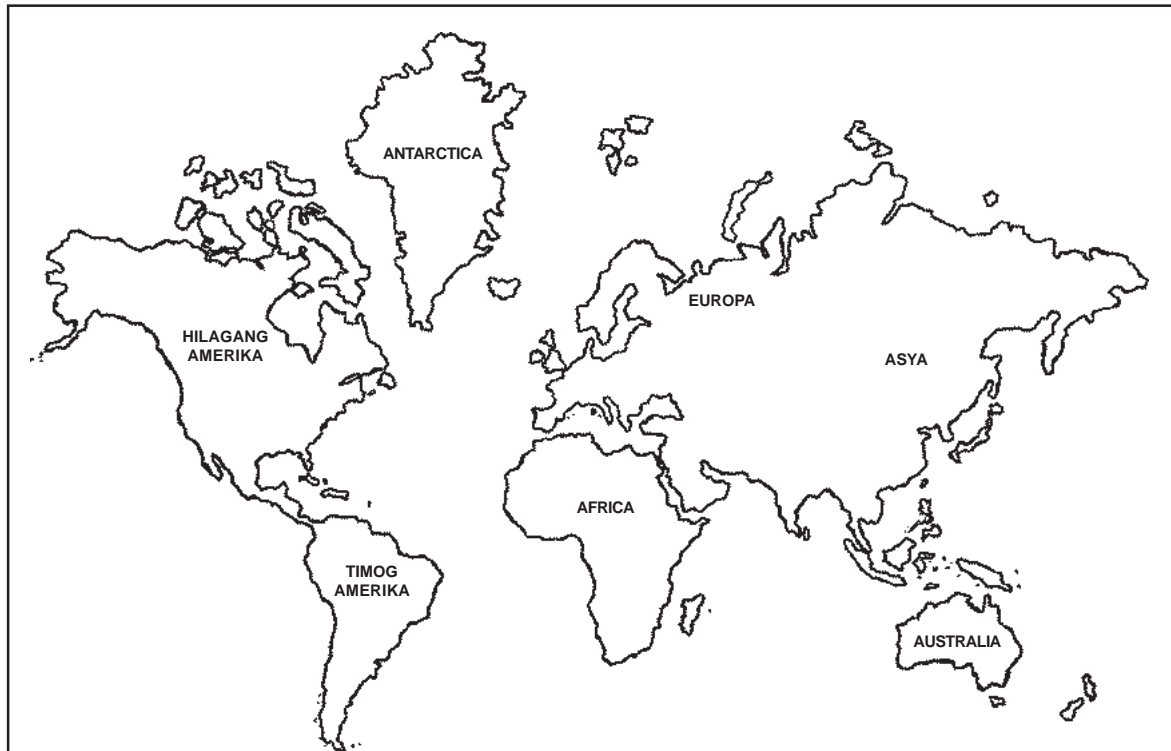
Ginagamit natin ang globo sa paghahanap at pagtukoy sa iba't ibang katangiang heograpiko sa ibabaw ng mundo. Nakakita ka na ba ng mapa ng mundo? Ihambing ang mapa sa isang globo. Isulat ang pagkakaiba at pagkakatulad ng dalawa sa mga puwang sa ibaba.

1. _____
2. _____
3. _____

Ang **mapa** ay sapat samantalang ang **globo** ay bilog. Ngunit pareho silang nagpapakita ng mga lupa at lawas ng tubig. Ipinapakita ng dalawa ang mga katangian ng isang pook na makikita sa mundo. Ipinapakita rin ang iba't ibang bahagi ng mundo.

Ngunit hindi gaya ng globo, mayroong maraming uri ng mapa. Ang mapa, halimbawa ay maaaring magpakita ng maliit na area lamang gaya ng isang lungsod, probinsiya, o bansa. Ang mapa na nagpapakita ng lahat ng katangiang heograpiko ng mundo ay tinatawag na **mapa ng mundo**.

Pag-aralan ang mapa ng mundo na nasa ibaba.

Matutukoy mo ba ang pitong kontinente? Tandaan na ang mga ito ay malalaking grupo ng lupa. Ang mga maliliit na grupo ng lupa gaya ng mga pulo ay matatagpuan din sa mapa ng mundo ngunit karaniwang nakapangkat ang mga ito sa mga malalaking grupo ng lupa. Isulat ang mga pangalan ng pitong kontinentte sa mga puwang sa ibaba.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Ihambing ang iyong mga sagot sa sagot sa ibaba.

1. Asya
2. Africa
3. Hilagang Amerika
4. Timog Amerika
5. Antarctica
6. Europa
7. Australia

Anong kontinente ang pinakamalaki? Alin ang matatagpuan pinakalamayo sa hilaga.

Alamin Natin

Narito ang ilang katunayan hinggil sa pitong kontinente sa mundo. Nahanap mo na ba ang mga ito sa mapa ng mundo?

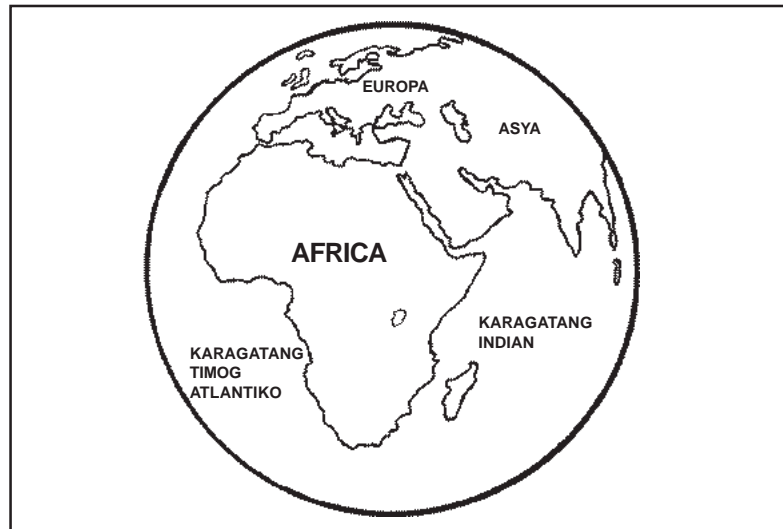
Asya

Ang Asya ang pinakamalaking kontinente. Ito ang bumubuo sa 33% ng kabuuang lupa sa mundo. Ito rin ang tahanan ng 60% ng populasyon ng mundo. Ito ay katumbas ng mahigit sa tatlong bilyong tao na nagsasalo sa mga kagubatan, bulubundukin, mga dagat, kapatagan, at disyerto. Binubuo ng 40 bansa ang Asya kabilang na ang mga pulo at arkipelago. Ito ay nakadugtong sa Europa at Africa. Kabilang sa mga malalaking bansa sa Asya ang Tsina at India. Mahahanap mo ba ang mga bansang ito sa globo? Ang Pilipinas ay matatagpuan rin sa Asya. Ituro ang Pilipinas sa Asya.

Africa

Ang Africa ang pangalawang pinakamalaking kontinente. Ang mga tuyong lupain at disyerto ay matatagpuan sa pinakahilagang bahagi samantalang ang mayayabong na kagubatan ay makikita sa sentro at pinakatimog na bahagi. Dating itinuturing ng mga Europeo na “madilim na kontinente” ang Africa dahil wala silang alam hinggil dito noong mga unang panahon. Naniniwala ang mga siyentipiko na ang mga unang tao ay mula sa kontinenteng ito at kalaunan ay nagtungo sa ibang kontinente. Ang Egypt at Nigeria ay ilan sa mga bansang matatagpuan sa Africa.

Antarctica

Ang Antarctica ay kilalang “frozen continent.” Itinuturing ito na isa sa iilang pook sa Lupa na hindi naiistorbo ng mga tao. Matatagpuan ito sa Polong Timog, ang pinakaibabang bahagi ng mundo. Dahil dito, napakahirap itong marating. Nais mo bang manirahan doon? Sa katunayan, walang nakatira sa Antarctica dahil napakalamig nito upang mabuhay ang tao.

Australia

Itong malawak na lupain ay talagang kakaiba. Ito ay isang kontinente, bansa, at estado. Matatagpuan ito sa timog silangan ng Asia at malapit sa Antarctica. Ang pangalan ng Australia ay mula sa Latin na *terra australis incognita*, na nangangahulugang “hindi kilalang lupain sa timog” para sa mga sinaunang Europeong manlalakbay. Karaniwang tinutukoy itong “land down under” (lupain sa may ilalim). Bakit kaya sa tingin mo? Tinatawag na ganoon ang Australia dahil sa lokasyon nito sa ibabang bahagi ng globo.

Europa

Ang Europa ang pang-anim na pinakamalaking kontinente sa mundo. Bagamat isa sa pinakamaliit, matatagpuan sa Europa ang mga bansang pinakaindustriyalisado at mayaman. May 32 bansa sa Europa at humigit-kumulang sa 700 milyon lamang ang mga tao. Ang Espanya at Italya ay halimbawa ng bansang matatagpuan sa Europa.

Hilagang Amerika

Ang Hilagang Amerika ang higit na malaki sa dalawang kontinente ng Amerika. Humahaba ito sa sa mahigit 24 milyong kilometro. Itinuturing ng mga nandayuhang mula sa Europa ang Hilagang Amerika na “bagong mundo” noong mga unang panahon. Ang Amerika ay ipinangalan kay Amerigo Vespucci, isang Europeong eksplorador. Binubuo ng 23 nagsasariling bansa ang Hilagang Amerika. Ang United States of America o Estados Unidos, marahil ang pinakamakapangyarihang bansa sa mundo, ay matatagpuan sa kontinenteng ito.

Timog Amerika

Ang Timog Amerika ay karaniwang tinatawag na “Latin America”. Karamihan sa mga bansang matatagpuan sa kontinenteng ito ay nagsasalita ng Espanyol na direktang nagmula sa Latin. Ang Timog Amerika ang pang-apat na pinakamalaking kontinente. Mayroong itong 12 nagsasariling mga bansa. Matatagpuan sa Timog Amerika ang pinakamalawak na ekosistem ng kagubatan sa buong mundo, ang Amazon. Ang ilang bahagi ng pinakatimog na hangganan ng kontinenteng ito ay karugtong ng Hilagang Amerika. Ang Brazil at Argentina ay ilan sa mga bansang matatagpuan sa Timog Amerika.

Subukan Natin Ito

A. Tukuyin ang sumusunod na kontinente.

- _____ 1. Pinakamaliit na kontinente
- _____ 2. Pinakatimog na kontinente
- _____ 3. Kontinenteng may pinakamalawak na lupain
- _____ 4. Kontinenteng may pinakamaraming bilang ng industriyalisadong bansa
- _____ 5. Higit na maliit sa dalawang kontinenteng Amerika
- _____ 6. Ikalawang pinakamalaking kontinente
- _____ 7. Itinuturing na “bagong mundo” noong unang panahon

B. Sagutin ang sumusunod na tanong. Gawing maikli ang mga sagot.

1. Kung ikaw ang papipiliin, saang kontinente mo nais manirahan? Bakit?

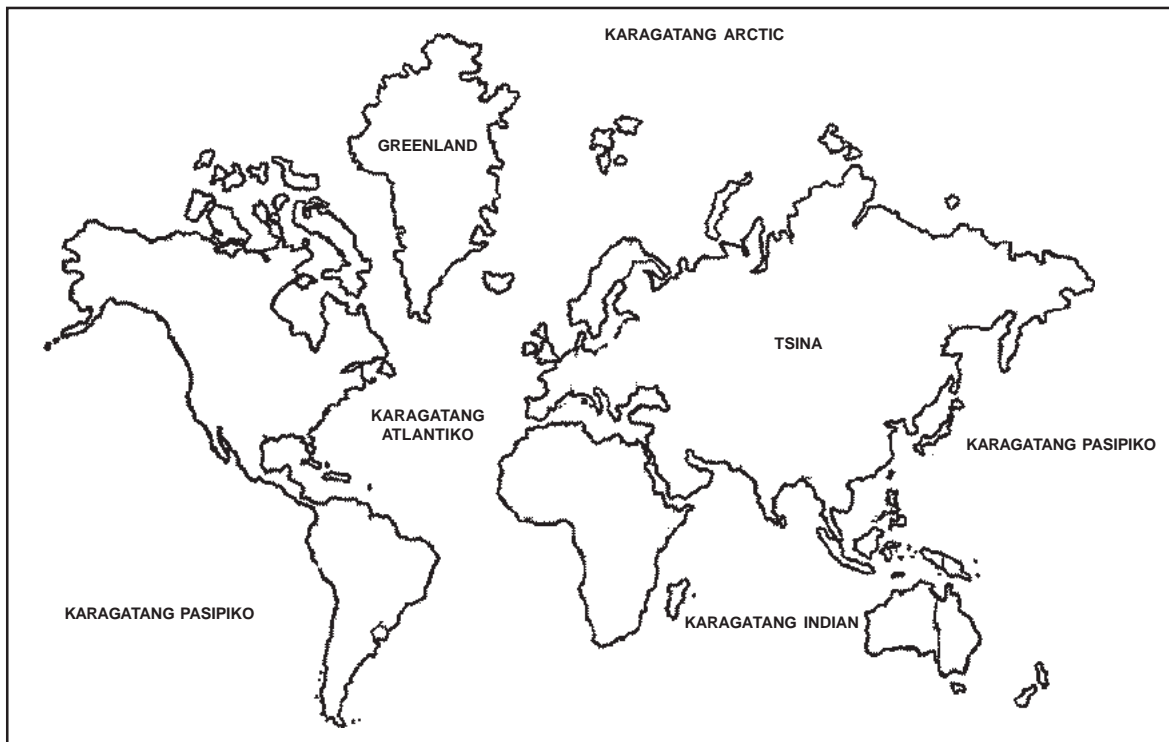
2. Bago naimbento ang mga eroplano, ang paglalakbay mula sa kontinente tungo sa ibang kontinente ay umaabot sa ilang buwan o taon. Ngayon, maaari nang maglakbay sa pamamagitan ng paglipad mula sa Asya patungong Europa sa loob lamang ng 24 oras. Paano sa tingin mo naaapektuhan ng mabilis at higit na mainam na paraan ng paglalakbay ang ugnayan ng mga bansa sa iba’t ibang kontinente?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 42. Tama ba lahat ng sagot mo?

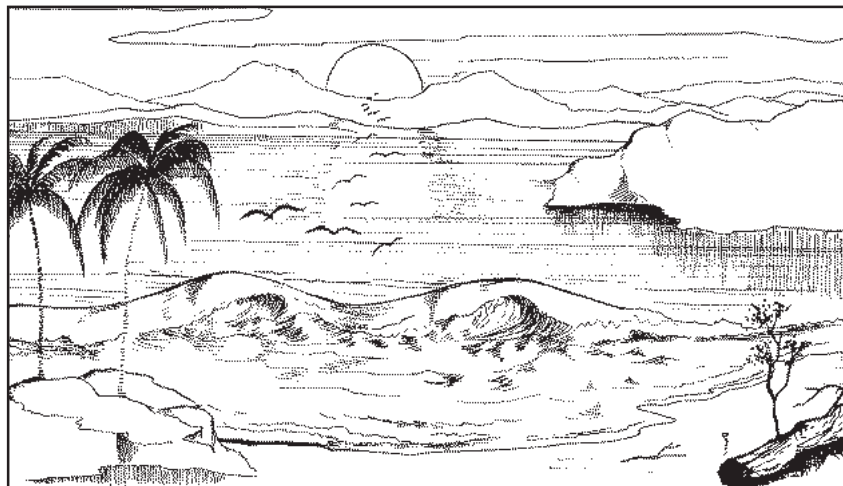
Alamin Natin

Ngayong pamilyar ka na sa mga kontinente ng mundo, pag-aralan natin ang tungkol sa globo. Kung ang mga kontinente ay mga grupo ng lupa, ano ang kinakatawan ng mga bahagi sa pagitan at palibot ng mga ito? Ituro ang mga bahaging ito sa globo. Ang mga bahaging ito ay kumakatawan sa mga malalaking lawas ng tubig na tinatawag na **karagatan** o **dagat**.

Nakapunta ka na ba sa dalampasigan? Kung oo, nakita mo na kung ano ang hitsura ng isang dagat o karagatan. Ang mga **karagatan** ay malalaking lawas ng tubig-alat na tumatakip sa malaking bahagi ng mundo.

Ang mga karagatan at iba pang lawas ng tubig, gaya ng mga dagat, ilog, at lawa ang bumubuo sa 75% ng ibabaw ng mundo. Ang sangkapat o 25 % nito ay binubuo ng lupa.

Kung titingnan mong mabuti ang mapa ng mundo, mapapansin mo na ang iba pang malalaking lawas ng tubig maliban sa karagatan. Ang ilan sa mga ito ay matatagpuan sa kontinente. Ang mga ito rin ay dagat, lawa, ilog, at maliliit na lawas ng tubig sa mundo.

Karagatan

Ang mga karagatan ay malalaking lawas ng tubig. Ang tubig ay maalat. Hanapin ang mga ito sa globo. Ano ang mapapansin sa kanila. Higit bang malaki ang mga ito kaysa pinagsama-samang mga lupain? Ilista ang mga pangalan ng apat na karagatan sa ibaba.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Tingnan natin kung tama ang iyong mga sagot.

Karatang Pasipiko

Ang pinakamalaking karagatan na humahaba nang mula sa Asia at Australia hanggang Hilagang Amerika, Timog Amerika, at Antarctica.

Karatang Atlantiko

Ang Atlantiko ang pangalawa sa pinakamalaking karagatan sa mundo. Bumubuo ito sa malaking pook mula America hanggang Europa, Africa, at Antarctica sa timog.

Karatang Indian

Ang karatang ito ay matatagpuan sa pagitan ng Africa, Asya, at Antarctica.

Karatang Arctic

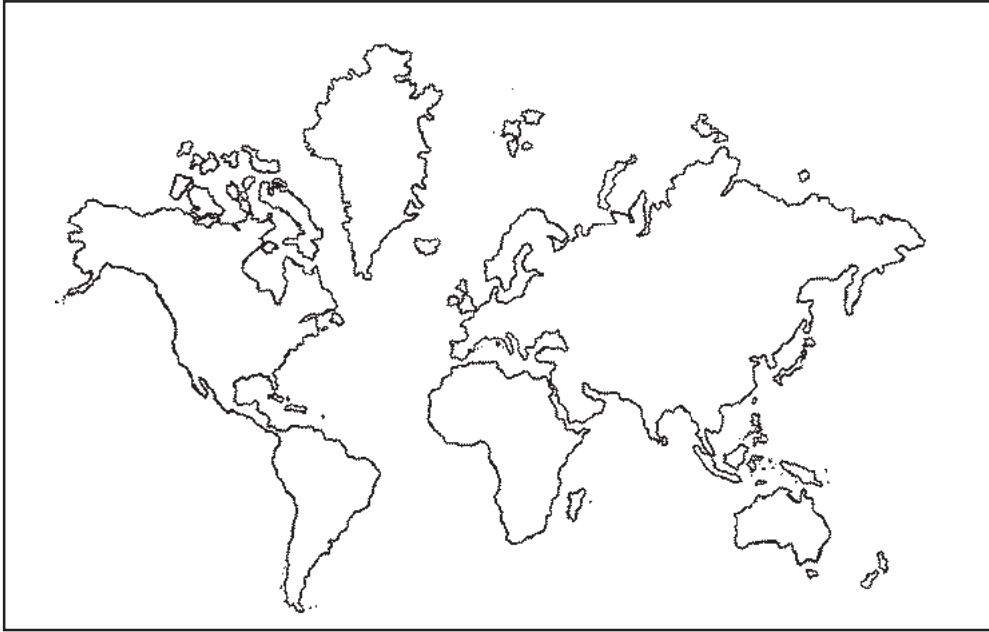
Ang ilang bahagi ng karatang ito ay nananatiling yelo sa buong taon, Makikita ito sa hilaga ng Asya, Europa, at Hilagang Amerika.

Subukan Natin Ito

Markahan ang mga lugar kung saan matatagpuan ang mga pangunahing karagatan sa mapa ng mundo gamit ang mga ibinigay na simbolo.

1. Karatang Indian: XXXXX
2. Karatang Atlantiko: OOOOOO
3. Karatang Pasipiko: //
4. Karatang Arctic: >>>>>

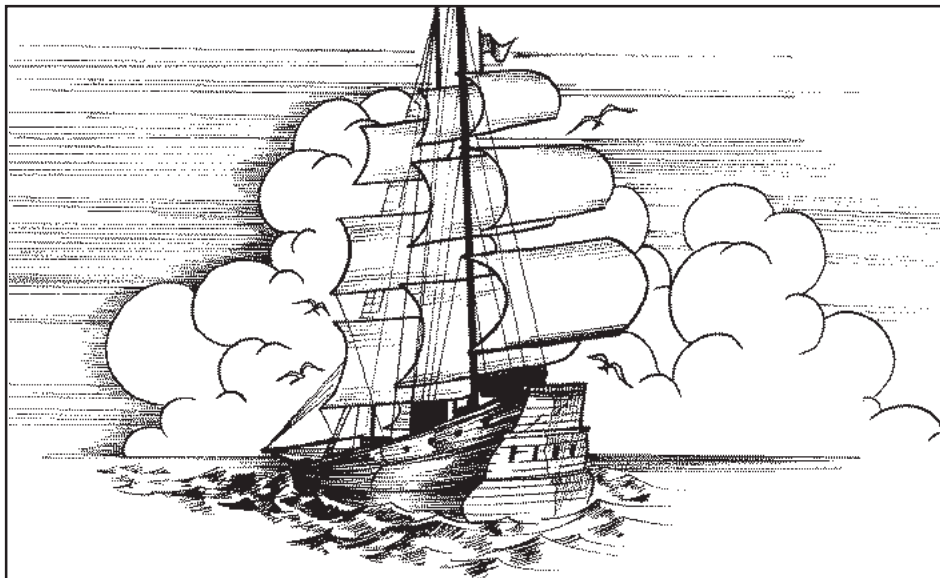

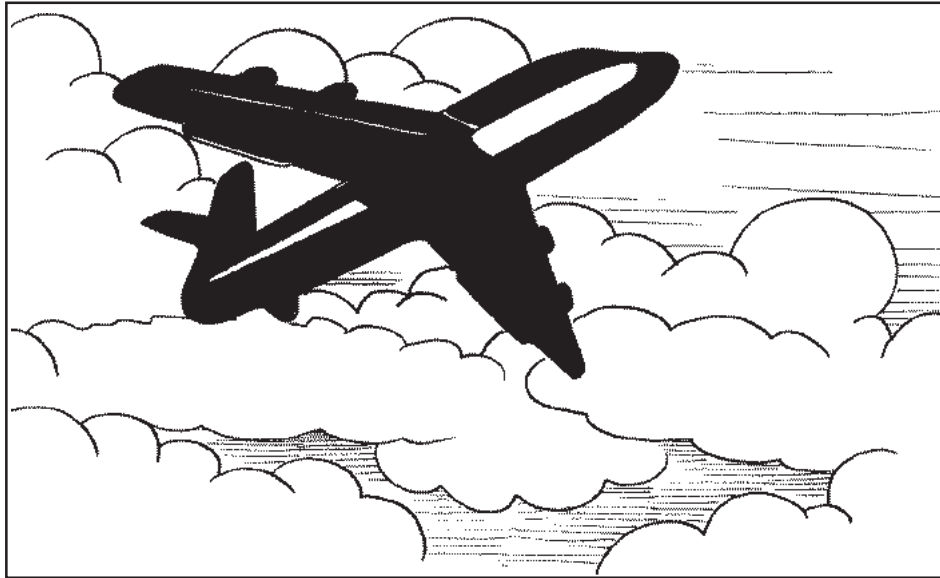
Ihambing ang iyong mga sagot *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 43.

Pag-isipan Natin Ito

Natutuhan mo na ang mga karagatan at iba pang lawas ng tubig ang bumubuo sa 75 % ng ibabaw ng mundo. Upang maglakbay mula sa isang kontinente tungo sa iba, karaniwang kailangang tawirin ang isang karagatan, maliban na lamang kung magkatabi ang mga kontinente. Noong unang panahon, ang mga eksplorador ay naglalakbay sa pamamagitan ng mga barkong kahoy na tinatawag na **galyon** upang makapunta sa iba't ibang kontinente. Ang paglalakbay ay karaniwang umaabot ng maraming buwan dahil napakalawak ng mga karagatan.

Anu-ano ang epekto ng paglalakbay sa iba't ibang kontinente sa iyong buhay?

Mayroon ka bang kamag-anak o kapamilya na nagtrabaho sa ibang bansa? Maraming pilipino ang nagtrabaho sa ibang bansa. Kumikita sila nang mas malaki at natutulungan nila ang kanilang mga pamilya. Ang pagpunta sa ibang bansa mula sa isang bansa ay higit na mabilis at ligtas dahil sa mga eroplano at barko. Nagiging higit na madali at mabilis din ang pagbili at pagtitinda ng mga produkto mula sa ibang bansa.

Alamin Natin

Mga Dagat at Lawa

Ang mga dagat ay lawas ng tubig na higit na maliit kaysa karagatan. Ang tubig-dagat, gaya ng tubig sa karagatan ay maalat. Malalaman mo kung ano ang anyo ng dagat kapag pupunta ka sa dalampasigan. Ang **lawa** ay malaking lawas ng tubig na napaliligiran ng lupa. Nakapunta ka na ba sa isang lawa? Natatandaan mo ba kung anong uri ng tubig ang makikita mo sa isang lawa? Karamihan sa mga lawa ay nagtataglay ng tubig-tabang. Ang Lawa ng Laguna ay isang halimbawa nito. Sa kasamaang palad, nagkakaroon ng polusyon dito habang lumilipas ang panahon.

Bagamat ang mga dagat ay nakadugtong sa mga karagatan at maaaring ituring na mga bahagi ng karagatan, may mga pangalan ang mga ito upang tukuyin ang kanilang mga kinaroroonan o lokasyon. Ang dagat, sa katunayan ay bahagi ng karagatan na malapit sa lupa. Ang isang halimbawa ay ang Dagat Timog Tsina na matatagpuan sa pinakatimog na bahagi ng Tsina. Hanapin ang dagat na ito sa globo. Malapit ba ang dagat na ito sa Pilipinas?

Tandaan na ang mga lawa ay higit na maliit kaysa mga karagatan o dagat at karaniwang nagtataglay nng tubig-tabang. Ang ilang lawa ay may tubig-alat. Ang lawa ay lawas ng tubig na napaliligiran ng lupa.

Narito ang ilan sa mga pangunahing dagat at lawa sa mundo. Hanapin ang mga ito sa globo habang binabasa mo ang tungkol sa bawat isa.

Dagat Mediteraneo (Mediterranean Sea)

Tatlong kontinente ang pumapalibot sa Dagat Mediteraneo: Europa, Asya, at Africa.

Dagat Carribean

Matatagpuan ito sa pagitan ng Hilagang Amerika, Timog Amerika, at Karagatang Atlantiko.

Dagat Timog Tsina (South China Sea)

Ang dagat na matatagpuan sa gitna ng Timog-silangang Asya malapit sa Tsina. Ang Dagat Timog Tsina ay matatagpuan sa pinakakanlurang bahagi ng Pilipinas.

Dagat Caspian

Ang dagat na ito sa katunayan ay isang lawa dahil napaliligiran ng lupa. Tinatawag itong dagat dahil sa laki nito ngunit isa pa rin itong lawa. Sa katunayan, ito ang pinakamalaking tubig-alat na lawa sa buong mundo. Ang Dagat Caspian ang naghihiwalay sa Europa at Asya.

Lawa ng Victoria

Ito ang pangalawang pinakamalaking tubig-tabang na lawa na matatagpuan sa Africa. Tingnan ang lokasyon nito sa mapa. Malapit ito sa dalawang malalaking lawa. Matutukoy mo ba ang mga ito? Kung ang sagot mo ay Lawa ng Tanganyika at Lawa ng Nasa, tama ka! Ang dalawang lawa ay matatagpuan sa Africa malapit sa Lawa ng Victoria.

Ang mga Malalaking Lawa (The Great Lakes)

Ang mga Malalaking Lawa ay binubuo ng limang lawa sa Hilagang Amerika: Lawa ng Huron, Lawa ng Superior, Lawa ng Erie, Lawa ng Ontario, at Lawa ng Michigan.

May iba pang dagat at lawa na hindi nabanggit. Maaari mong tingnan ang mga ito sa globo. Maghanap ng lima pa at isulat ang pangalan ng mga ito sa puwang na nasa ibaba. Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 42.

1. _____
2. _____

3. _____
4. _____
5. _____

Mga Ilog

Ngayong natukoy mo na ang mga karagatan, dagat, at lawa, itutuon naman natin ang ating pansin sa mga ilog. Ang **ilog** ay sistema ng tubig-tabang, na gaya ng mga lawa, ay tumutungo sa mga dagat at karagatan. Mahuhulaan mo ba ang pagkakaiba ng ilog sa lawa? Maaari mong konsultahin ang globo upang masagot mo ang tanong na ito.

Ang mga lawa ay iba sa mga ilog dahil karaniwang higit na malaki ang mga ito at napaliligiran ng lupa. Ang mga ilog ay dumadaan sa mga makikipot ngunit mahahabang lagusan. Maliban pa dito, mabilis ang takbo ng mga ilog samantalang ang mga lawa ay halos hindi natitinag o dahan-dahang gumagalaw.

Ang sumusunod ay ang anim na pinakamalaking ilog sa mundo. Habang binabasa mo ang tungkol sa mga ito, hanapin ang mga ito sa globo.

Ilog Nile

Ang Ilog Nile ang pinakamahabang ilog sa buong mundo. Ang ilog na ito ay matatagpuan sa Egypt. Ang Nile ay isang ilog na banal para sa mga Egyptians. Ito ang nagbibigay ng tubig upang maging posible ang pagsasaka sa tuyong lupain ng Egypt.

Ilog Amazon

Ang ilog na ito ang pinagmumulan ng tubig sa Amazon Jungle, ang pinakamalaking ekosistem ng kagubatan. Natatandaan mo ba kung saang kontinente ito matatagpuan? Matatagpuan ito sa Timog Amerika.

Ilog Mississippi/ Missouri

Matatagpuan ito sa Hilagang Amerika. Ito ang ikatlong pinakamahabang ilog sa mundo. Maraming Filipino na nagpunta na sa Estados Unidos ang nakatira sa mga lungsod na malapit sa ilog na ito.

Ilog Yangtze-Kiang

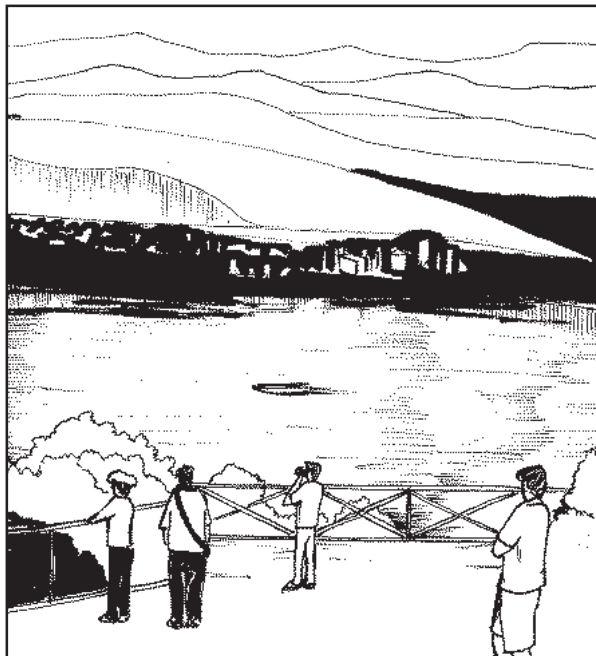
Ito ang pinakamahabang ilog sa Asya, makikita ito sa Tsina. Hanapin ang ilog na ito sa Asya.

Ilog Murray Darling

Ang ilog Murray Darling ang pangunahing ilog sa Australia.

Ilog Danube

Ang Danube ang pinakamahaba at pinakamahalagang ilog sa Europa. Ang tubig nito na asul at singlinaw ng kristal ang naging inspirasyon ng kilalang waltz na “The Blue Danube.”

Subukan Natin Ito

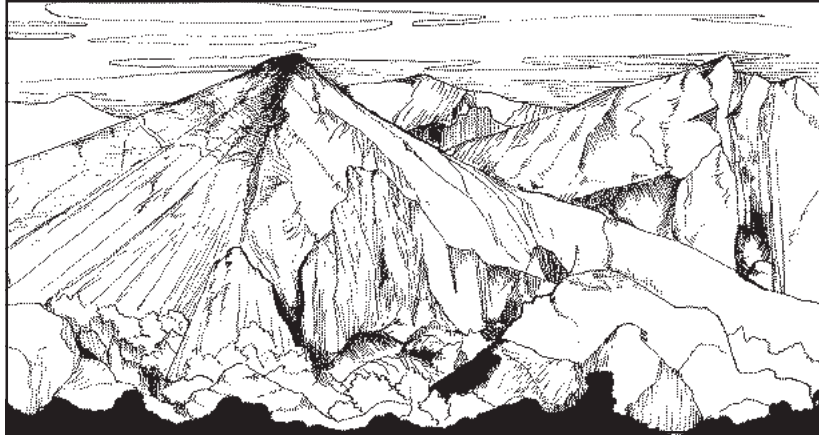
Hanapin ang mga ilog na binanggit kanina sa mapa ng mundo. Gamit ang iyong daliri, sundan ang dinaraan ng bawat ilog mula simula nito hanggang sa dulo. Tingnan kung matutukoy mo ang mga bansang daraanan ng mga ito. Gayundin, alamin ang dagat o karagatang patutunguhan ng bawat ilog. Ihambing ang iyong sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* na matatagpuan sa pahina 42.

Alamin Natin

Bulubundukin

Ang **bulubundukin** o **mountain ranges** ay mahabang tanikala o pangkat ng mga bundok sa iisang kontinente. Nabubuo ang mga ito dahil nagbabanggaan ang mga lupain at nagiging sanhi ng pataas na paggalaw ng ibabaw ng mundo. Ang **pagbabanggaan**, ay nangangahulugang malakas na bumangga sa isa't isa. Pag-aralan ang ilustrasyon sa susunod na pahina upang malaman mo kung ano ang hitsura ng mga bulubundukin.

Nasa ibaba ang mga pangunahing bulubundukin na matatagpuan sa buong mundo.

Habang binabasa mo ang tungkol sa bawat isa, hanapin ang mga ito sa globo.

Bulubunduking Andes (Andes Mountains)

Matatagpuan sa Timog Amerika ang Bulubunduking Andes. Matatagpuan ang tanikalang ito ng mga bundok sa kanlurang bahagi ng kontinente.

Bulubunduking Rocky (Rocky Mountains)

Ang Bulubunduking Rocky ang bumubuo sa pangunahing bulubundukin sa Hilagang Amerika. Ito ay humahaba nang mula sa Canada hanggang sa Estados Unidos.

Bulubunduking Great Dividing (Great Dividing Range)

Ang mga ito ay bundok sa Australia. Makikita ang mga ito sa silangang baybayin ng kontinente.

Himalayas

Ang tanikala ng mga bundok na ito ang tahanan ng pinakamataas ng bundok sa buong mundo, ang Bundok Everest. Mahuhulaan mo ba kung saang kontinente matatagpuan ang Himalayas? Tingnan mong muli ang globo. Ang Himalayas ay matatagpuan malapit sa India, Tsina, at Tibet. Mahahanap mo ba ang mga bansang ito sa globo?

Bulubunduking Ural

Ang mga bundok na ito ay matatagpuan sa Russia. Ang Bulubunduking Ural ang naghihiwalay sa Asia sa Europa. Hanapin ang bulubunduking ito sa globo. Nakita mo ba kung paano nito pinaghihiwalay ang dalawang kontinente? Ano-anong kontinente ang pinaghihiwalay nito?

Bulubunduking Atlas

Ang Bulubunduking Atlas ay matatagpuan sa hilagang-kanlurang bahagi ng Africa. Mahahanap mo ba ang mga ito sa globo?

Nahanap mo bang lahat ang mga bulubundukin?

Subukan Natin Ito

- A. Itugma ang mga nasa Hanay A sa Hanay B. Isulat ang mga titik ng tamang sagot sa mga puwang.

A

- _____ 1. Dagat na napaliligiran ng tatlong kontinente
- _____ 2. Pinakamahabang ilog sa buong mundo
- _____ 3. Bulubundukin sa Timog Amerika
- _____ 4. Pinakamalaking lawa sa buong mundo
- _____ 5. Karagatang na ang malaking bahagi ay binubuo ng yelo

B

- A. Dagat Caspian
- B. Bulubunduking Andes
- C. Karagatang Arctic
- D. Dagat Mediterranean
- E. Ilog Nile

- B. Hanapin ang bawat katangiang heograpiko na nabanggit sa Bahaging A sa mapa sa ibaba.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 43.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

A. Tukuyin an pitong kontinente ayon sa kanilang laki. Ilista an pinakamalaki hanggang sa pinakamaliit. Konsultahin ang mapa ng mundo upang makuha mo ang tamang sagot.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

B. Pag-aralan ang mapa ng mundo sa ibaba. Batay dito, sagutin ang sumusunod na mga tanong.

1. Ano ang pinakamalaking karagatan sa mundo?

2. Tukuyin ang bulubundukin kung saan matatagpuan ang Bundok Everest.

3. Tukuyin ang pangunahing ilog sa Timog Amerika.

4. Ano ang bulubundukin na makikita sa Australia?

5. Tukuyin ang pinakamalaking lawa sa Africa at ang pangalawag pinakamalaking tubig-tabang na lawa.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 44.

Tandaan Natin

Kabilang sa mga pangunahing katangiang heograpiko ng mundo ang:

1. **Kontinente**—malalaking grupo ng lupa
2. **Karagatan**—napakalaking lawas ng tubig-alat
3. **Dagat**—bahagi ng karagatang malapit sa landmasses
4. **Ilog**—sistema ng tubig-tabang na mabilis na dumadaloy tungo sa mga dagat at karagatan, at
5. **Bulubundukin**—mahabang tanikala ng mga bundok na karaniwang matatagpuan sa mga kontinente.

Ang Ekwador, Polong Hilaga at Timog, mga Latitud at Longhitud

Sa Aralin 1, natutuhan mo ang tungkol sa pitong kontinente, at ang mga pangunahing katangiang heograpiko ng mundo. Sa aralin na ito, pag-aaralan mo ang isang higit na tiyak na paraan ng paghahanap ng isang pook sa mundo. Matutuhan mo kung paano maghanap ng isang pook batay sa Polong Hilaga at Timog, ekwador, at mga latitud at longhitud.

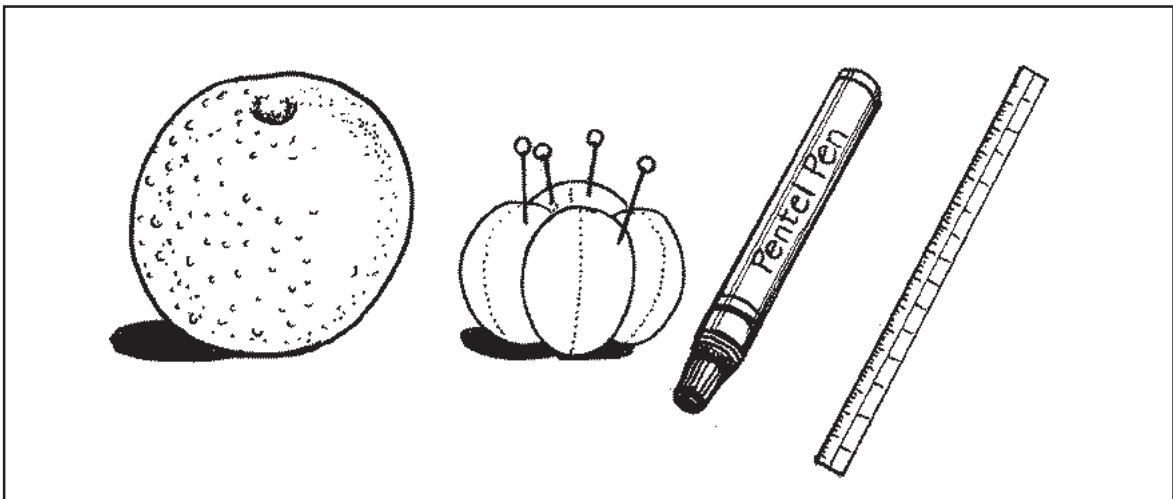

Subukan Natin Ito

Narito ang mga materyales na kailangan para sa aktibidad na ito:

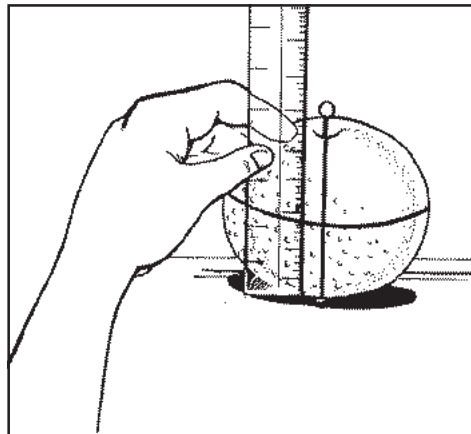
1. bilog na prutas, halimbawa, isang kahel o kaimito;
2. mga pin na may ulong may kulay; isang dilaw at isang asul;
3. isang itim na pentel pen; at
4. isang ruler.

Hinggin sa iyong *Instructional Manager* na pahiramin ka ng mga materyales na nakalista sa itaas kung wala ka ng mga ito.

Sundin ang mga hakbang sa ibaba:

1. Ipatong mo nang patayo ang prutas sa mesa.
2. Ilagay ang dilaw na pin sa mata ng prutas.
3. Ilagay ang asul na pin sa ilalim ng prutas.
4. Gumuhit ng patayong linya sa palibot ng prutas, Kailangang hinahati ng linya ang prutas mula sa itaas hanggang sa ibaba.
5. Ngayon, gumuhit ng $\frac{1}{2}$ hanggang 1 pulgada sa ibabaw ng unang iginuhit na linya sa sentro ng prutas.
6. Gumuhit ng pahalang na linya na nagkokonekta sa dilaw na pin sa asul na pin.
7. Sa kabilang bahagi ng prutas, gumuhit ng linya na nagkokonekta sa dilaw na pin sa asul na pin.
8. Gumamit n ruler upang tingnan kung tuwid ba ang mga linya.
9. Ang ginawa mo ay kailangang kamukha nito:

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Ang mga linya at pin ang kumakatawan sa kunyaring linya at punto sa globo. Ang mga linya at puntong ito ang kumakatawan sa mga tiyak na bahagi sa ibabaw ng mundo.

Ang dilaw na pin ang marka ng Hilagang Polo. Makikita ito sa pinakahilagang bahagi ng globo. Ang asul na pin ang marka ng Timog na Polo, na nasa pinakatimog na bahagi ng globo. Mahahanap mo ba ang Hilaga at Timog na polo sa globo?

Ang patayong linya sa sentro o gitna na pumapalibot sa prutas ay ang ekwador. Ang mga linya sa ibabaw at ilalim nito ay tinatawag na mga latitud. Sa kabilang bahagi ng prutas, ang linyang nag-uugnay sa dilaw at asul na mga pin ang *prime meridian*. Ang katumbas nito sa kabilang bahagi ang tinatawag na international date line. Ang dalawang linyang ito ang halimbawa ng mga longitude. Ngayon, tingnan mo ang globo. Nasaan kaya ang ekwador? Ang mga latitudinal at longitudinal na mga linya? Nasaan kaya ang prime meridian? Ang *international date line*?

Alamin Natin

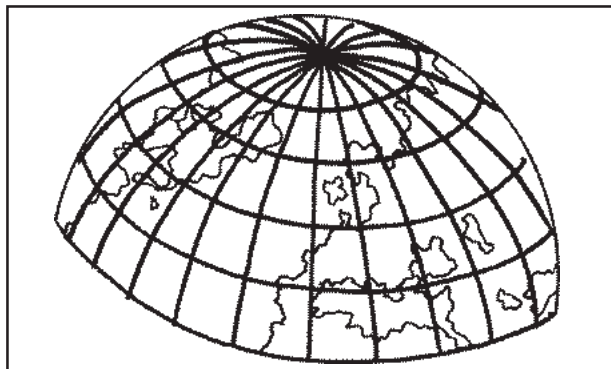
Ang Hilagang Polo ang tanda ng pinakahilagang bahagi ng mundo. Matutukoy mo ba ang karagatang matatagpuan sa pook na ito? Ang Karagatang Arctic ay matatagpuan dito. Dito nagtatagpo ang lahat ng mga hilagang longitudinal na mga linya.

Ang Timog Polo ay matatagpuan sa pang-ilalim na bahagi ng mundo. Dito matatagpuan ang Antarctica at kung saan nagtatagpo ang mga timog na longitudinal na mga linya.

Ang dalawang polo ang bumubuo sa dalawang kunyaring linya na tinatawag na **axis** ng mundo kung saan umiikot ang mundo.

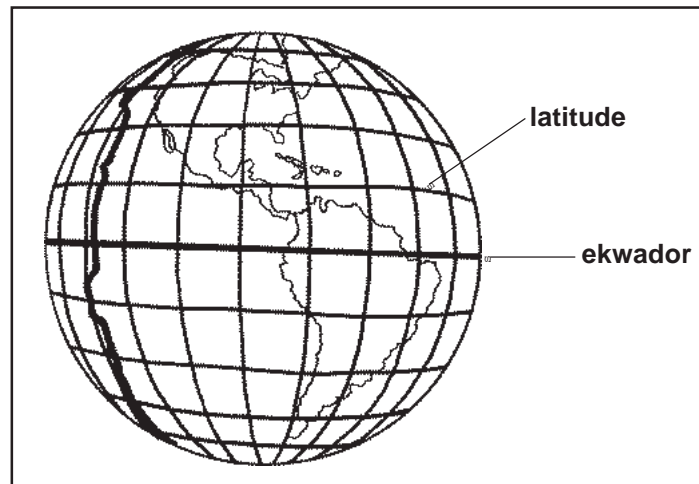
Ang ekwador ay isang linyang sanggunian na iginuhit palibot sa mundo. Pahalang na hinahati nito ang mundo sa dalawang pantay na bahagi. Ito ay magsinglayo mula sa Hilaga at Timog na Polo. Ang bahagi ng mundo na nasa itaas nang ekwador ay tinatawag na **Hilagang Hemisphere**. Ang bahagi sa ilalim nito ang **Timog na Hemisphere**.

Tumukoy ng limang bansa na matatagpuan sa Hilagang Hemisphere at limang bansa mula sa Timog na Hemisphere. Gamitin mo ang mapa ng mundo sa paggawa nito. Gayundin, tumukoy ng ilang bansa na matatagpuan sa Silangang Hemisphere at Kanlurang Hemisphere.

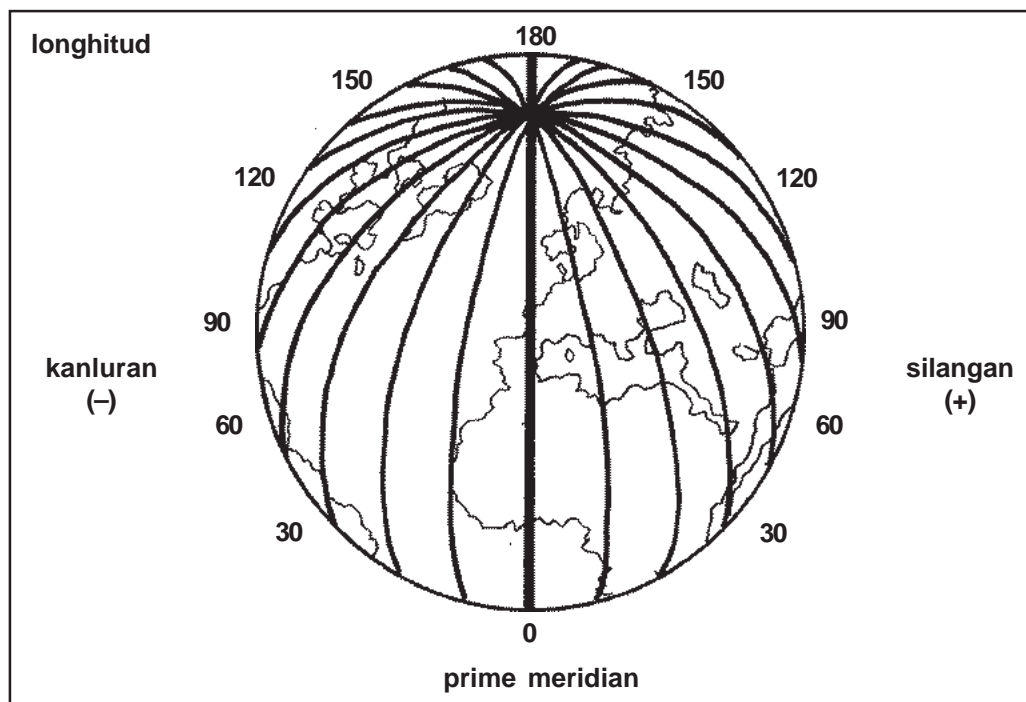

Ang prime meridian ay katulad na linyang sanggunian na gumuguhit mula sa hilaga tungo sa timog at bumabagtas sa Greenwich, England o UK. Sa kabilang bahagi ng mundo, ang isa pang mahalagang linya ay ang international date line na bumabagtas sa Karagatan Pasipiko. Ito ay katapat ng prime meridian sa kabilang bahagi. Ang prime meridian at ang international date line ang naghahati sa globo sa Silangang Hemisphere at Kanlurang Hemisphere.

Ang **international date line** ay mahalaga dahil ito ang nagsisilbing sanggunian para sa mga time zones ng mundo. Halimbawa, kung ika-7 ng gabi sa Maynila, ika-8 ng umaga naman sa Estados Unidos. Ito ay dahil kalahati lamang ng globo ang nakaharap sa araw. Sa bahaging iyon, araw samantalang sa kabilang bahagi, gabi. Ang international date line ang nagtatakda ng petsa sa ilang tiyak na bahagi ng mundo. Halimbawa, may 28 ang petsa sa kanang bahagi ng international date line samantalang ang petsa sa kaliwang bahagi ay May 27 pa lamang.

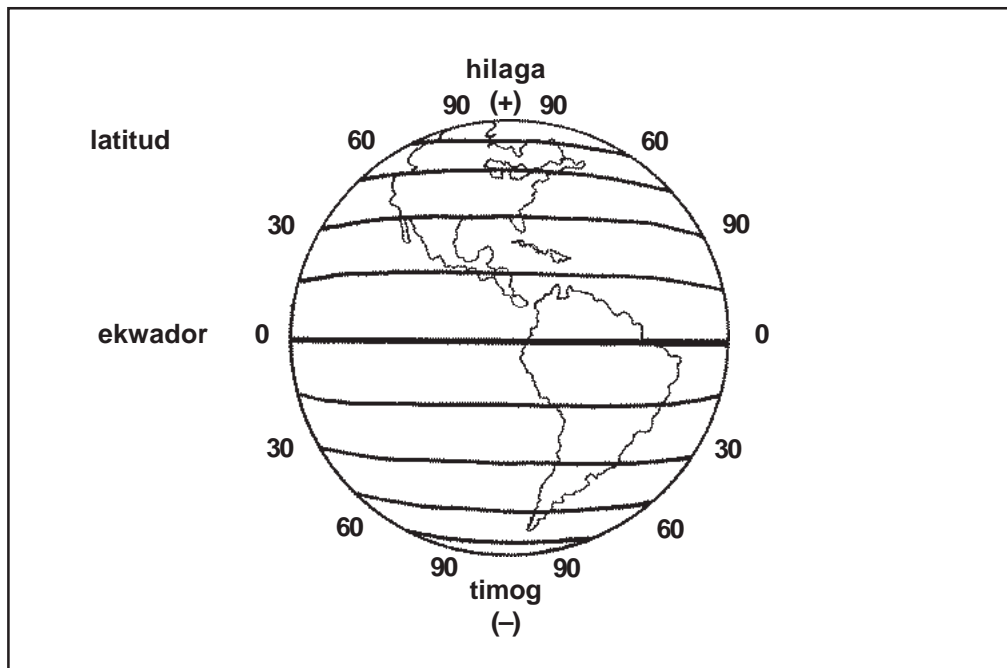
Ang **latitudinal na mga linya** ay kunwaring mga linya sa globo na bumabagtas mula sa silangan tungo sa kanluran at sumusukat sa angular na distansiya hilaga o timog ng ekwador. Ang mga longitudinal na linya ay mga kunwaring linya sa globo na bumabagtas mulang hilaga tungo sa timog at sumusukat ng angular na distansiya silangan o kanluran ng prime meridian.

Subukan Natin Ito

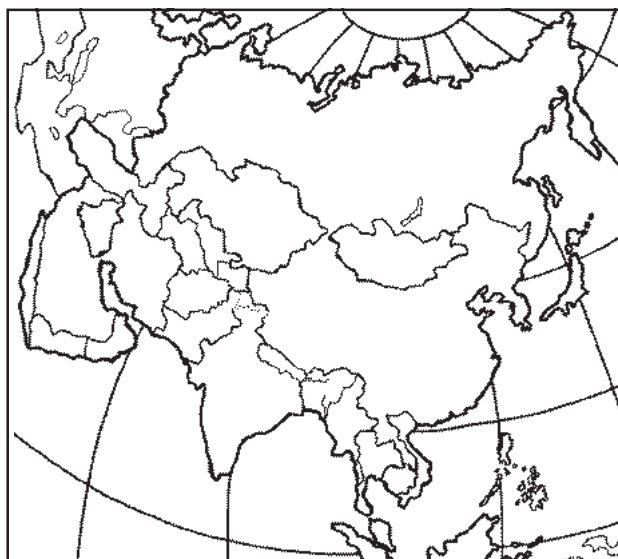
Ang ideya ng angular na distansya ay simple lamang. Ipagpalagay mo na may dalawang linya na magkasinghaba at nagsisimula sa iisang punto ngunit papunta sa magkaibang direksiyon. Ang angular na distansiya sa pagitan ng mga *end points* ng dalawang linya ay kakatawanin ng sukat ng anggulo na bibubuo ng dalawang linya. Ang angular na distansiya ay ipinapahayag sa degrees ($^{\circ}$), at nahahati pa lalo sa minuto o minutes ($'$) at segundo o seconds ($''$).

Kung gagawin nating puntong sanggunian ang sentro ng mundo, ang bawat punto sa ibabaw ng lupa ay may angular na distansiya mula sa pinakamalapit na punto sa ekwador (0°). Ito, kabilang na ang posisyon nito batay sa ekwador, ang magiging latitud nito.

Ang parehong punto sa ibabaw ng lupa ay may angular na distansiya mula sa pinakamalapit na punto sa prime meridian (0° longhitud). Ito, kasama na ang puntong batay sa prime meridian ang magiging longhitud nito. Matutukoy ang kinaroroonan ng anumang punto sa rabaw ng lupa sa pamamagitan ng paggamit sa latitud at longhitud nito bilang mga coordinate.

Pag-aralan ang bahagi ng globo na nagpapakita sa mga bansa sa Asya at sa ibaba nito. Pansinin ang mga longhitudinal at latitudinal na linya. Pansinin din na ang bawat linya ay kumakatawan sa isang tiyak na angular na distansiya mula sa prime meridian gaya ng ipinapakita sa pinakaitaas na bahagi ng linya.

Pansinin na ang ekwador ay may latitude na 0° . Ang mga bansa malapit sa ekwador ay higit na maalinsangan kaysa mga bansang malayo dito. Aasahan mo bang ang Pilipinas, isang bansang humigit kumulang na 10° hanggang 20° hilaga mula sa ekwador na maalinsangan? Oo naman! Sa katunayan, ang Pilipinas ay may maalinsangan na klima.

Hanapin ang bansang Hapon sa globo. Ano ang angular na distansiya ng linyang latitudinal na bumabagtas sa bansang Hapon? Kung ang sagot mo ay 40° hilagang latitude, tama ka!

Aasahan mo bang higit na malamig ang bansang Hapon kaysa Pilipinas? Ang mga bansang malayo sa ekwador ay higit na malamig ang klima kaysa mga malapit dito. At dahil ang Japan ay higit na malayo sa ekwador, higit itong malamig kaysa Pilipinas.

Maaari nating ipagpalagay na ang bansang Hapon ay matatagpuan sa hilaga ng Pilipinas.

Mayroon ka bang kamag-anak o kakilala na nagtratabaho sa Saudi Arabia? Hanapin mo ang Saudi Arabia sa globo.

Saan matatagpuan ang Saudi Arabia? Matatagpuan ito sa pagitan ng 40° at 60° longhitud. Matatagpuan ito sa silangan ng prime meridian. Kaya ang Saudi Arabia ay matatagpuan sa pagitan ng 40° at 60° silangang longhitud.

Paano ang lokasyon nito kaugnay ng latitud? Gaya ng hilagang bahagi ng Pilipinas, mayroon ding itong latitud na 20° hilaga. Ngunit bakit ang Saudi Arabia ay higit na maalinsangan kaysa Pilipinas? Ito ay dahil ang malaking bahagi nito ay binubuo ng mga disyerto.

Alam mo ba kung paano alamin ang latitud at longhitud ng isang pook? Matutukoy mo ba ang isang pook batay sa latitud at longhitud nito?

Hanapin ang pangalan ng tuyóng pook na ito na may longhitud na 100° silangan at latitud na 40° hilaga.

Kung ang sagot mo ay Disyertong Gobi, tama ka. Ang Disyertong Gobi ay ang pinakamalaking disyerto sa Asya. Ito ay napalaking tuyóng pook sa hilaga ng Tsina.

Ginagamit din ang mga latitudinal at longhitudinal na linya upang mahanap ang higit na tiyak na mga pook. Ang mga mapa at globo ay minarkahan ng mga mga pahalang at patayong mga linya na kumakatawan sa bawat panlima o pansampung degree sa mapa o globo. Ngayong alam mo nang gamitin ang mga linyang ito, alamin ang latitude at longitude ng Maynila.

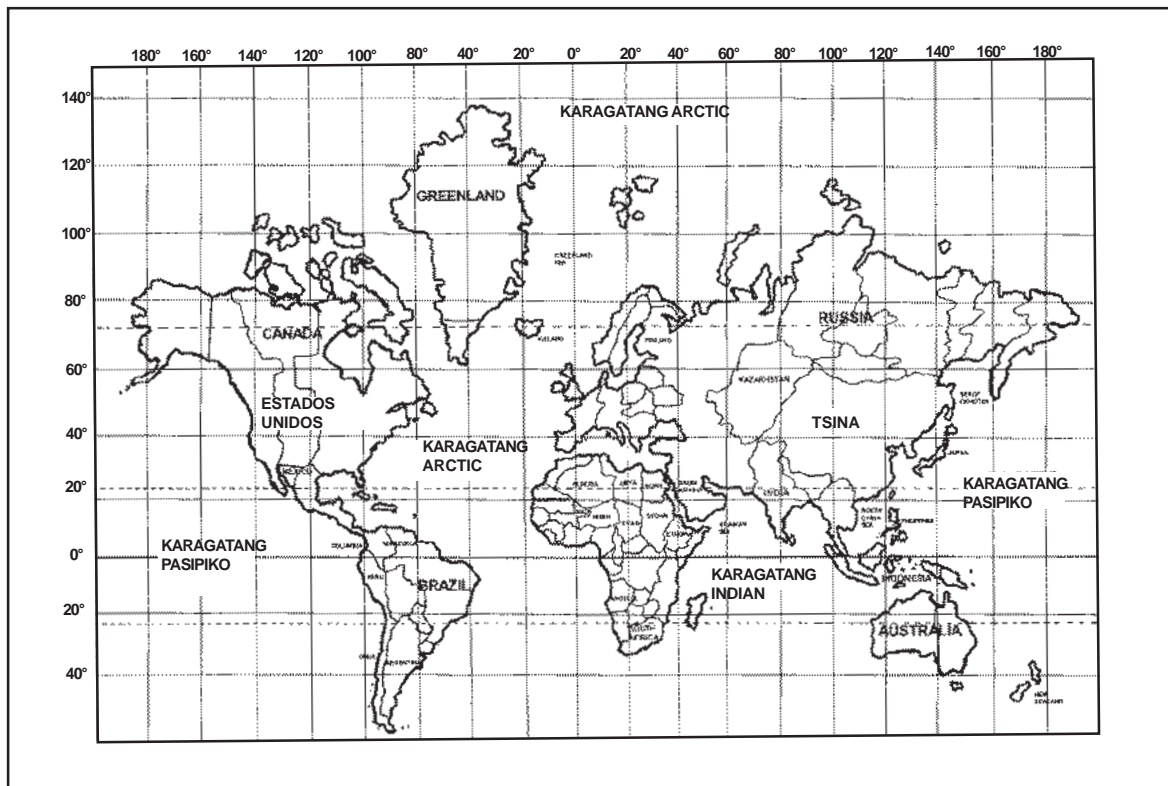

Ang Maynila ay matatagpuan mga 15° hilaga at 120° silangan. Ang eksaktong *coordinates* nito ay $14^\circ 35''$ hilaga at 121° silangan. Malapit ba sa mga bilang na ito ang iyong sagot? Kung oo, handa ka na ngayong tukuyin ang lokasyon o kinaroroonan ng isang pook sa mapa o globo sa pamamagitan ng mga linyang longhitudinal at latitudinal.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Pag-aralan ang mapa sa ibaba at sagutin ang sumusunod na mga tanong.

1. Tukuyin ang mga kontinente na matatagpuan sa Hilagang hemisphere.

2. Ano-anong kontinente ang matatagpuan sa Timog na Hemisphere?

3. Ano-anong kontinente ang matatagpuan sa Hilaga at Timog na Hemispheres?

4. Saang bansa matatagpuan ang prime meridian?

6. Saang karagatan matatagpuan ang Hilagang Polo?

7. Saang kontinente matatagpuan ang Timog Polo?

8. Saang imaginary na linya umiikot ang mundo?

9. Ano-anong mga punto sa mundo ang bumubuo sa linya ng rotasyon o pag-inog?
-
10. Saang hemisphere matatagpuan ang Pilipinas batay sa ekwador, sa Hilagang Hemisphere o sa Timog na Hemisphere?
-
11. Saan higit na malapit ang Pilipinas: sa prime meridian o sa international date line?
-
12. Saang bahagi ng mundo matatagpuan ang Pilipinas: sa Silangang Hemisphere o sa Kanlurang Hemisphere?
-
13. Gamitin ang mapa sa nakaraang pahina upang alamin ang tinatayang latitud at longhitud ng mga sumusunod na bansa:
- a. Canada _____ latitud, _____ longhitud
 - b. China _____ latitud, _____ longhitud
 - c. Greenland _____ latitud, _____ longhitud
 - d. Timog Africa _____ latitud, _____ longhitud
 - e. Algeria _____ latitud, _____ longhitud
14. Gamit ang mapa sa nakaraang pahina, tukuyin ang mga pook na matatagpuan sa sumusunod na coordinates:
- a. 11° hilagang latitud, 122° silangang longhitud _____
 - b. 53° hilagang latitud, 163° silangang longhitud _____
 - c. 150° hilagang latitud, 100° silangang longhitud _____

Ihambing ang iyong sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 44.

Tandaan Natin

- ◆ Ang **Hilagang Polo** ay matatagpuan sa pinakahilagang bahagi ng mundo samantalang ang **Timog Polo** ay matatagpuan sa pinakatimog na bahagi ng mundo.
- ◆ Ang **ekwador** ay pahalang na linya na humahati sa mundo kaya may Hilagang Hemisphere at Timog na Hemisphere.
- ◆ Ang **prime meridian** ay isang patayong linya na bumabagtas sa Greenwich sa England, na kasama ng **international date line**, ay humahati sa mundo kaya may Silangan at Kanlurang Hemisphere.
- ◆ Ang mga **latitudinal na linya** ay mga linyang imaginary na bumabagtas mulang silangan tungo sa kanluran at sumusukat sa angular na distansiya hilaga o timog ng ekwador.
- ◆ Ang mga **longitudinal na linya** ay mga linyang imaginary na bumabagtas mulang hilaga tungo sa timog at sumusukat sa angular na distansiya silangan o kanluran ng prime meridian.

Pokus sa Pilipinas

Sa Aralin 1, pinag-aralan mo ang mga kontinente at ibang pangunahing katangiang heograpiko ng ating mundo, gaya ng mga karagatan, ilog, at bulubundukin. Ito ang mga pinakamadaling mapansin na katangian ng mundo, lalo na mula sa kalawakan. Sa Aralin 1, natutuhan mong tukuyin ang mga polo at ang ekwador. Natutuhan mo rin kung paano gamitin ang mga linyang latitudinal at longitudinal upang matagpuan ang mga pook sa globo o mapa. Ngayon, itutuon natin ang ating pansin sa ating bansa at ang mga pangunahing katangiang heograpiko nito.

Pagkatapos mong pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ tukuyin ang mga pangunahing katangiang heograpiko ng Pilipinas; at
- ◆ matagpuan ang mga ito sa mapa ng Pilipinas.

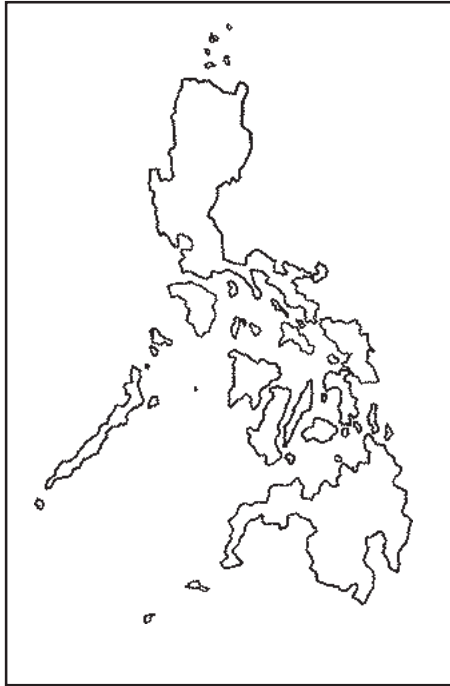
Subukan Natin Ito

Natatandaan mo ba ang mga pangunahing katangiang heograpiko na pinag-aralan mo sa Aralin 1? Ano-ano ang mga ito?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Sa Aralin 1, natutuhan mo ang tungkol sa mga kontinente, bulubundukin, karagatan, dagat, ilog, at lawa. Ngayon, pag-aralan ang mapa ng Pilipinas sa ibaba at sagutin ang sumusunod na tanong.

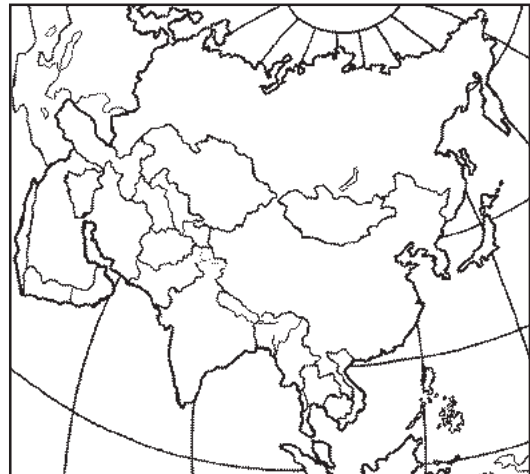
Isang kontinente ba ang Pilipinas?

Ang Pilipinas ay hindi isang kontinente. Ito ay isang bansa na binubuo ng mga maliliit na grupo ng lupa na pinaliligiran ng tubig at tinatawag na **mga pulo**. Bibubuo ito ng 7,107 na mga pulo. Kung kaya, tinatawag itong **arkipelago**.

Kung hindi kontinente ang Pilipinas, saang kontinente ito kabilang?

Matatagpuan ang Pilipinas sa Asia, ang pinakamalaking kontinente sa buong mundo. Hanapin ang Asya sa globo. Kung minsan, tinatawag na “perlas ng silanganan” (pearl of the orient seas) ang Pilipinas. Alam mo ba kung bakit? Hulaan mo kung bakit at tanungin mo ang iyong *Instructional Manager* kung tama ito.

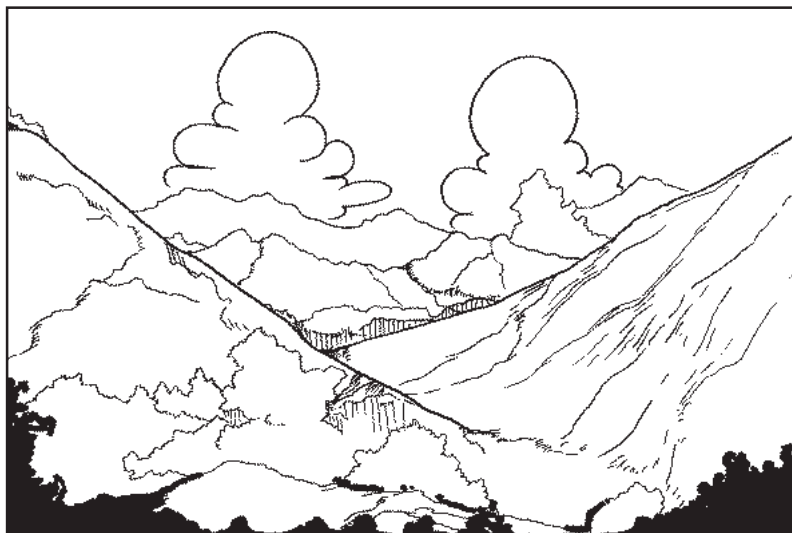
Nahanap mo ba ang Asya sa globo? Pansinin na ang Pilipinas ay bahagi ng Asya ngunit hiwalay sa ibang mga bansa dahil sa mga lawas ng tubig.

Ano-anong lawas ng tubig ang pumapaligid sa Pilipinas?

Tingnan sa mapa ng Pilipinas. Ang Pilipinas ay napaliligiran ng Dagat Timog Tsina sa kanluran, ng mga Dagat Sulu at Celebes sa Timog, at ng Dagat Pilipinas sa silangan.

May mga bulubundukin ba sa Pilipinas?

Tingnang muli ang mapa ng Pilipinas. Alamin mo kung may matatagpuan kang bulubundukin.

Mayroong bulubundukin sa Pilipinas. Hindi kasinghaba o kasinglawak ng mga bulubundukin sa ibang bansa ngunit mga bulubundukin pa rin ang mga ito. Ang Cordillera ay isa sa mga bulubundukin sa bansa. Saang bahagi ng bansa ito matatagpuan?

Matatagpuan sa Hilagang Luzon ang Cordillera. Ito ang tahanan ng maraming tribu sa Pilipinas, gaya ng mga Igorot at Ifugao. Ang bantog na Banwe Rice Terraces o Páy-yo ng Banawe ay matatagpuan dito. Saang mga lalawigan matatagpuan ang Cordillera?

Humahaba ang Cordillera mulang Abra hanggang sa Mountain Province.

Tukuyin ang tatlong pangunahing pangkat ng mga pulo sa Pilipinas. Ang mga ito ay Luzon, Visayas, at Mindanao. Kabilang ang Luzon at Mindanao sa 20 pinakamalaking pulo sa mundo. Makapagbibigay ka ba ng limang lungsod na matatagpuan sa Luzon?

Maraming lungsod ang matatagpuan sa Luzon. Ang mga lungsod ng Maynila, Quezon, Tarlac, Angeles, Baguio, at Laoag ay ilan lamang sa mga ito.

Maging ang Mindanao ay may maraming lungsod. Ilan sa mga ito ang mga Lungsod ng Dipolog, Davao, Cagayan de Oro, Butuan, at General Santos. Hanapin ang mga lungsod na ito sa mapa ng Pilipinas.

Sa mga bundok ng Pilipinas, ang Bundok Apo ang pinakamataas o pinakamatayog at tumataas ng 2,954 metro mula sa pantay-dagat. Matatagpuan ito sa Davao sa Mindanao. Ang Bundok Apo ang tahanan ng mga Manobo, isang katutubong tribu sa Pilipinas. Matatagpuan din dito ang bantog na waling-waling at agila (Philippine eagle). Ituro ang kinaroroonan ng Davao sa mapa ng Pilipinas.

Ang Pilipinas ay may maraming ilog at lawa. Ang pinakakilalang ilog ay ang Ilog Pasig na bumabagtas sa kabisera ng bansa, ang Maynila. Ang iba pang ilog ay ang Ilog Cagayan at Ilog Pagsanjan na matatagpuan sa Luzon. Mahahanap mo ba ang mga ito sa mapa ng Pilipinas? Saang lalawigan matatagpuan ang mga ito?

Sa lahat ng mga lawa sa Pilipinas, ang Lawa ng Laguna ang pinakapopular. Matatagpuan ito sa Luzon. Ang iba pang kilalang lawa ay ang Lawa ng Buhi sa Bikol at Lawa ng Lanao sa Mindanao. Mahahanap mo ba ang mga lawang ito sa mapa ng Pilipinas?

Maraming maliliit na mga pulo sa Pilipinas na kilala dahil sa kanilang likas na kagandahan. Ang Boracay ay kilala sa buong mundo dahil sa naggagandahang puting dalampasigan nito. Ito ay isang pulo sa Aklan. Ang isa pang kilalang pulo ay ang Camiguin, na kilala dahil sa Lanzones Festival. Matatagpuan sa Mindanao malapit sa Lungsod Cagayan de Oro.

Maraming katangiang heograpiko ang Pilipinas na maaari nating ipagmalaki. Ang ilan sa mga ito ay ang napakagandang Bulkang Mayon sa Bikol, ang Chocolate Hills sa Bohol, Pulo ng Corregidor, at sand dunes ng Laoag sa Ilocos. Hanapin ang mga pook na ito sa mapa ng Pilipinas.

Pag-isipan Natin Ito

Bakit mahalagang mapangalagaan natin ang mga pangunahing katangiang heograpiko at mga magagandang pook sa ating bansa? Ano ang magagawa mo upang makatulong sa pangangalaga sa mga pook na mga ito kapag dumalaw ka dito?

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Sagutin ang sumusunod na mga tanong. Piliin ang iyong mga sagot mula sa sumusunod:

silangan	Dagat Celebes	Asya
Bundok Apo	arkipelago	Dagat Timog Tsina
Asia	Cordillera	Dagat Pilipinas

1. Ano-ano ang tatlong dagat na pumapaligid sa Pilipinas?
2. Tukuyin ang pinakamataas na bundok sa Pilipinas.
3. Saang kontinente kabilang ang Pilipinas?
4. Ang salitang “oriente” ay nangangahulugang _____.
5. Ang _____ ay isang bulubundukin matatagpuan sa Pilipinas.

Ihambing ang iyong sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 45.

Tandaan Natin

- ◆ Maraming katangiang heograpiko ang Pilipinas na maaari nating ipagmalaki. Kabilang dito ang mga dagat, bulubundukin, burol, at iba pa, gaya ng Dagat Sulu, ang Dagat Celebes, ang Dagat Pilipinas, ang Cordillera, Bundok Apo, ang Ilog Pasig, ang Ilog Cagayan, ang Ilog Pagsanjan, ang Lawa ng Laguna, ang Lawa ng Buhi, ang lawa ng Lanao, Boracay, Camiguin, ang Bulkang Mayon, ang Chocolate Hills, at pulo ng Corregidor.

Ito na ang dulo ng modyul. Binabati kita sa pagtatapos nito. Nagustuhan mo ba ito? May natutuhan ka bang kapaki-pakinabang mula dito? Isang buod ng mga pangunahing paksa ang nasa kabilang pahina upang matulungan kang matandaan ang mga ito.

Ibuod Natin

- ◆ Ang mga pangunahing katangiang heograpiko ng mundo ay ang mga kontinente, karagatan, dagat, lawa, ilog, at bulubundukin.
- ◆ Ang **Hilagang Polo** ay matatagpuan sa pinakahilagang bahagi ng mundo samantalang ang **Timog Polo** ay matatagpuan sa pinakatimog na nahagi ng mundo.
- ◆ Ang **ekwador** ay pahalang na linya na humahati sa mundo kaya may Hilagang Hemisphere at Timog na Hemisphere.
- ◆ Ang **prime meridian** ay isang patayong linya na bumabagtas sa Greenwich sa England, na kasama ng **international date line**, ay humahati sa mundo kaya may Silangan at Kanlurang Hemisphere. Ang mga **latitudinal na linya** ay mga linyang imaginary na bumabagtas mulang silangan tungo sa kanluran at sumusukat sa angular na distansiya hilaga o timog ng ekwador.
- ◆ Ang mga **longitudinal na linya** ay mga linyang imaginary na bumabagtas mulang hilaga tungo sa timog at sumusukat sa angular na distansiya silangan o kanluran ng prime meridian.
- ◆ Maraming katangiang heograpiko ang Pilipinas na maaari nating ipagmalaki. Kabilang dito ang mga dagat, bulubundukin, burol, at iba pa, gaya ng Dagat Sulu, ang Dagat Celebes, ang Dagat Pilipinas, ang Cordillera, Bundok Apo, ang Ilog Pasig, ang Ilog Cagayan, ang Ilog Pagsanjan, ang Lawa ng Laguna, ang Lawa ng Buhi, ang lawa ng Lanao, Boracay, Camiguin, ang Bulkang Mayon, ang Chocolate Hills, at pulo ng Corregidor.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

A. Batay sa mapa sa susunod na pahina, sagutan ang bawat tanong sa ibaba.

1. Anong karagatan ang matatagpuan malapit sa Hilagang Polo?

2. Ano ang pangalan ng pangkat ng mga lawa sa Hilagang Amerika?

3. Ano ang pinakamahalagang ilog sa Timog Amerika?

4. Ano ang tawag sa linyang naghihiwalay sa Hilaga at Timog na hemisphere?

5. Ano ang pangalan ng bulubundukin na matatagpuan sa Colorado sa Estados Unidos?

6. Ano ang pangalan ng pinakamalaking karagatan sa mundo?

7. Ano ang pangalawang pinakamalaking karagatan sa Pilipinas?

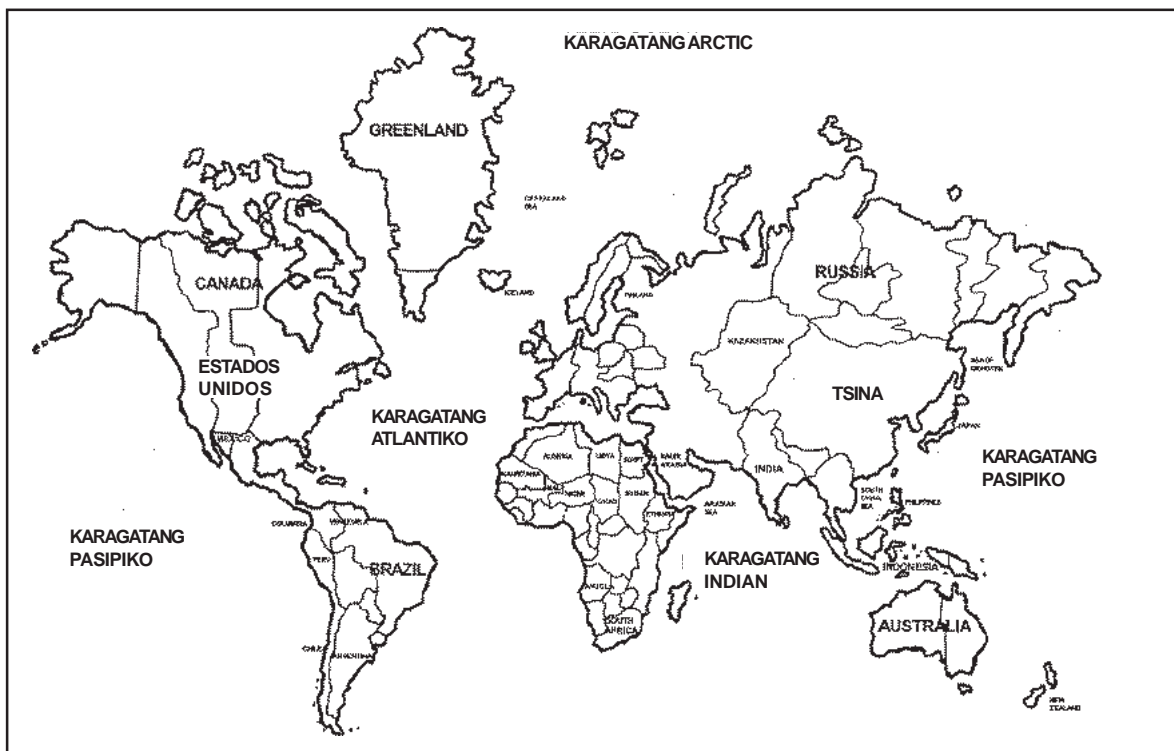
8. Ano ang pinakamalaking lungsod sa Africa?

9. Anong dagat ang napaliligiran ng tatlong kontinente?

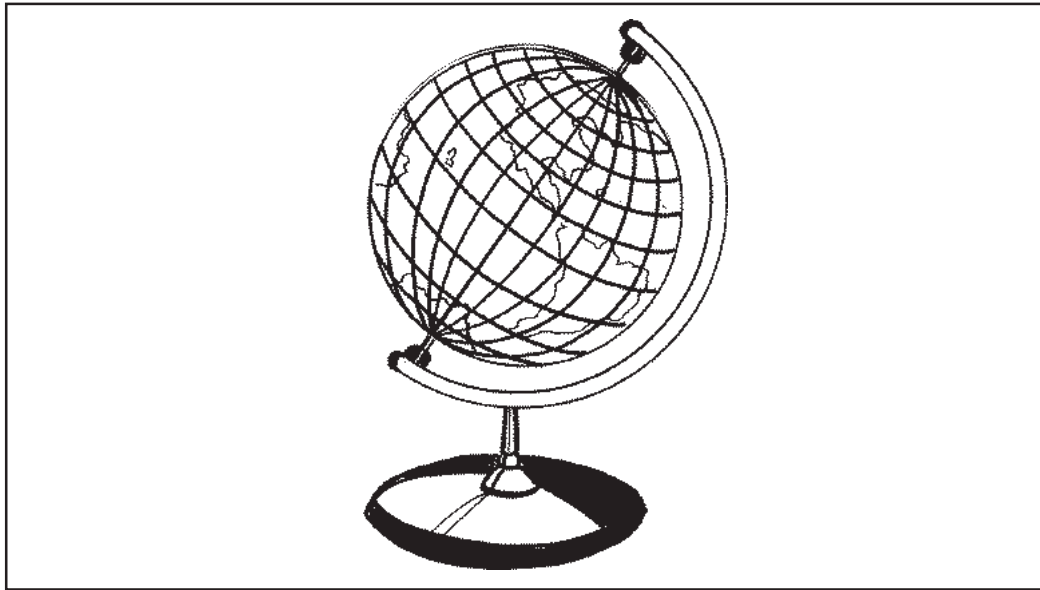
10. Ano ang pinakamalaking lawa ng tubig-alat sa mundo?

11. Saang pangkat ng bundok matatagpuan ang Bundok Everest?

12. Anong karagatan ang matatagpuan sa Timog Asya?

- B. Tingnan ang mga bilang sa globo sa ibaba. Pagkatapos, sagutin ang sumusunod na tanong batay dito.

1. Ano ang tawag mo sa pinakatimog na bahagi ng mundo?

2. Anong kontinente ang kilala bilang “frozen continent”?

3. Ano ang tawag sa mga linyang nagtatagposa pinakatimog na dulo ng mundo?

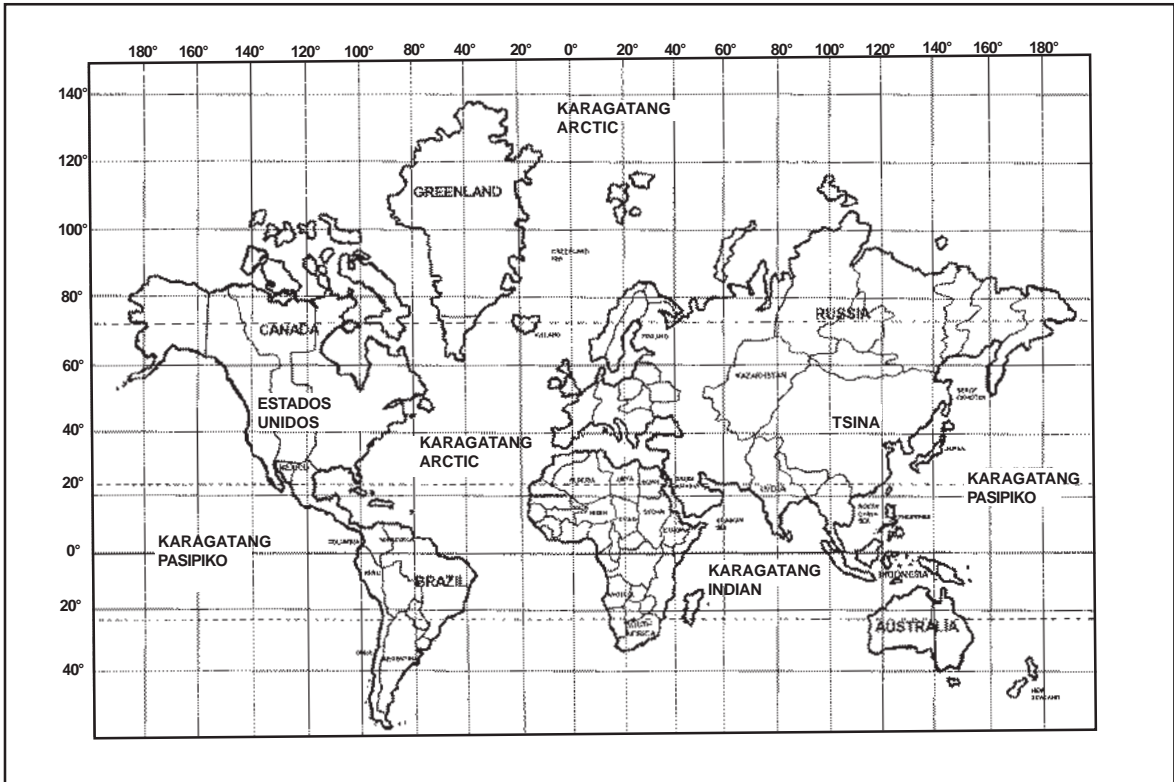
4. Anong kontinente ang matatagpuan sa timog ng Karagatang Atlantiko?

- C. Sagutan ang sumusunod na mga tanong gamit ang mapa sa susunod na pahina.

1. Hanapin ang approximate na latitude at longitude ng mga sumusunod:
 - a. Brazil _____ latitude, _____ longitude
 - b. Russia _____ latitude, _____ longitude
 - c. Egypt _____ latitude, _____ longitude
 - d. Australia _____ latitude, _____ longitude
 - e. Canada _____ latitude, _____ longitude

2. Tukuyin ang mga pook na may mga sumusunod na coordinates:

- 35° hilagang latitud, 140° silangang longhitud _____
- 40° hilagang latitud, 77° silangang longhitud _____
- 70° hilagang latitud, 30° silangang longhitud _____
- 20° hilagang latitud, 120° silangang longhitud _____
- 100° hilagang latitud, 40° silangang longhitud _____

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 45. Kumusta? Marami ka bang nasagutan nang tama?

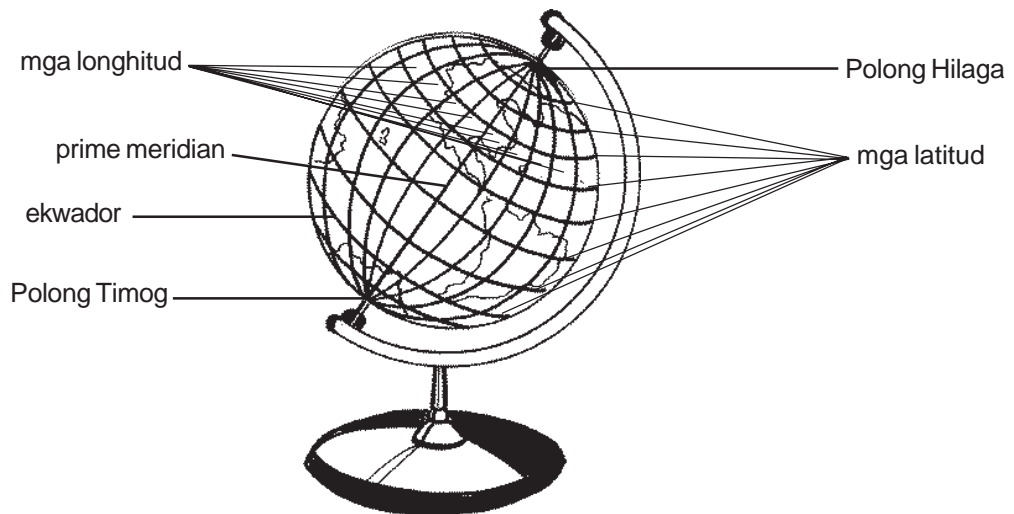

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam mo? (pp. 2–3)

- A.
1. Asya
 2. Africa
 3. Hilagang Amerika
 4. Timog Amerika
 5. Antarctica
 6. Europa
 7. Australia

B.

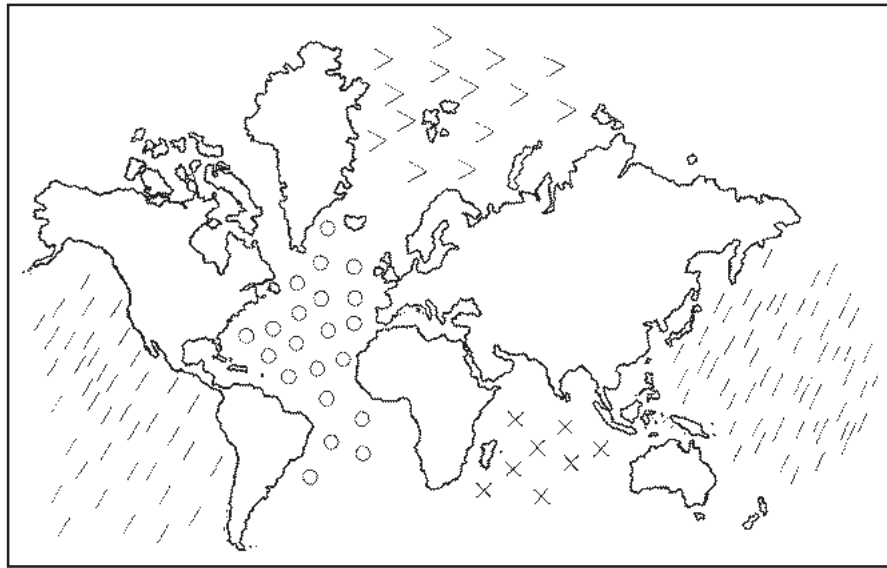
- C.
1. Asya
 2. Karagatang Pasipiko
 3. Hilagang Hemisphere
 4. Silangang Hemisphere

B. Aralin 1

Subukan Natin Ito (pahina 11)

- A.
1. Australia
 2. Antarctica
 3. Asya
 4. Europa
 5. Timog Amerika
 6. Africa
 7. Hilagang Amerika
- B.
1. Maaaring iba-iba ang sagot dito.
 2. Ang higit na mabilis at mainam na paraan ng transportasyon sa pagitan ng mga bansa ang magbibigay ng pagkakataon sa mga tao na higit na makipag-ugnayan sa isa't isa, lalo na sa larangan ng kalakalan at komersiyo at pagbabahagi ng mga kultura.

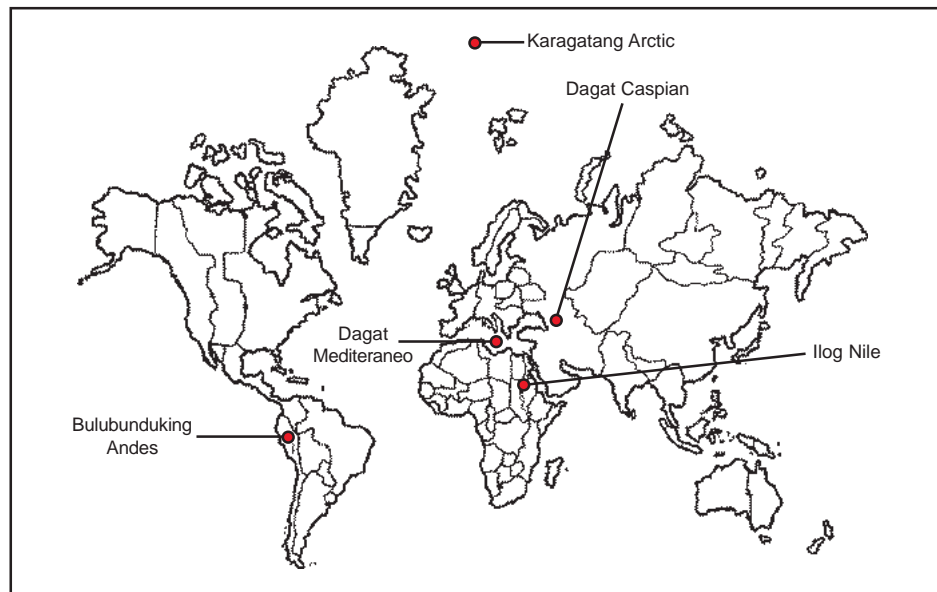
Subukan Natin Ito (pp. 13–14)

Subukan Natin Ito (pahina 20)

- A.
1. D
 2. E
 3. B
 4. A
 5. C

B.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 21–22)

- A.
 - 1. Asya
 - 2. Africa
 - 3. Hilagang Amerika
 - 4. Timog Amerika
 - 5. Antarctica
 - 6. Europa
 - 7. Australia
- B.
 - 1. Karagatang Pasipiko
 - 2. Himalaya
 - 3. Ilog Amazon
 - 4. Great Dividing Range
 - 5. Lawa ng Victoria

C. Aralin 2

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 30–31)

- 1. Timog Amerika, Hilagang Amerika, Europa, Asya, at Africa
- 2. Timog Amerika, Australia, Africa, at Asya
- 3. Timog Amerika, Africa, at Asya
- 4. United Kingdom
- 5. Europa at Africa
- 6. Karagatang Arctic
- 7. Antarctica
- 8. axis ng mundo
- 9. Hilagang Polo at Timog Polo
- 10. Hilagang Hemisphere
- 11. international date line
- 12. Silangang Hemisphere
- 13.
 - a. $10 - 80^\circ$ hilagang latitud, $100 - 160^\circ$ kanlurang longhitud
 - b. $20 - 80^\circ$ hilagang latitud, $60 - 160^\circ$ silangang longhitud
 - c. $60 - 140^\circ$ hilagang latitud, $0 - 100^\circ$ kanlurang longhitud
 - d. $20 - 40^\circ$ hilagang latitud, $0 - 40^\circ$ silangang longhitud
 - e. $0 - 40^\circ$ hilagang latitud, 20° silangang longhitud
- 14.
 - a. Pilipinas
 - b. Dagat Okhotsk
 - c. Karagatang Arctic

D. Aralin 3

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 37)

1. Dagat Celebes, Dagat Timog Tsina, at Dagat Pilipinas
2. Bundok Apo
3. Asya
4. silangan
5. Cordillera

E. Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (pp. 38–41)

- A.
 1. Karagatang Arctic
 2. Ang mga Malalaking Lawa (The Great Lakes)
 3. Ilog Amazon
 4. ekwador
 5. Bulubunduking Rocky (Rocky Mountains)
 6. Karagatang Pasipiko
 7. Karagatang Atlantiko
 8. Cairo
 9. Dagat Mediteraneo
 10. Dagat Caspian
 11. Himalaya
 12. Karagatang Indian
- B.
 1. Timog Polo
 2. Antarctica
 3. mga longitude
 4. Asya
- C.
 1.
 - a. $0 - 40^\circ$ timog latitud, $20 - 100^\circ$ kanlurang longhitud
 - b. $60 - 100^\circ$ timog latitud, $80 - 140^\circ$ silangang longhitud
 - c. $20 - 40^\circ$ timog latitud, $20 - 40^\circ$ silangang longhitud
 - d. $0 - 40^\circ$ timog latitud, $100 - 160^\circ$ silangang longhitud
 - e. $60 - 120^\circ$ timog latitud, $100 - 160^\circ$ kanlurang longhitud
 2.
 - a. bansang Hapon
 - b. Tsina
 - c. Finland
 - d. Mexico
 - e. Greenland

Mga Sanggunian

Baerwald, T. J. and C. Fraser. *World Geography*. New Jersey: Prentice-Hall, 1993.

Grablam, Sue, ed. *Circling the Globe—A Young People's Guide to Countries and Cultures of the World*. New York: D. S. Max International, Inc., 1996.

Hepworth, Robin J. *All Around the Globe—Using Cardinal Directions*. <http://fga.freac.fsu.edu/1995/direction.html>. July 4, 2001, date accessed.

United States Central Intelligence Agency. *Handbook of Nations*. 15th ed. USA: Gale, 1990.

Small, J. and M. Witherick. *A Modern Dictionary of Geography*. 2nd ed. New York: Routledge, 1989.